

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

KYBERŠIKAN A PRÁVNÍ POVĚDOMÍ

Bakalářský projekt

Studijní program

Sociální práce s dětmi a mládeží

Autor: Martin Červenka

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Macháčková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a všechny použité informační zdroje a literaturu jsem řádně citoval a uvedl v bibliografii.

K jazykové korektuře tohoto bakalářského projektu byl jako podpůrný nástroj využit AI systém ChatGPT verze 4, poskytovaný společností OpenAI.

V Přerově dne: 6. dubna 2024

Martin Červenka

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucí práce Mgr. Pavle Macháčkové, Ph.D., za její cenné rady a odbornou pomoc při realizaci mého projektu. Rovněž i velké poděkování náleží mé rodině za neutuchající podporu po celou dobu studia.

Anotace

Tento bakalářský projekt se zaměřuje na kyberšikanu a právní povědomí, přičemž klade důraz na děti a mládež. Práce spojuje teoretickou rešerši existující literatury a studií o kyberšikaně s praktickým vývojem inovativních vzdělávacích nástrojů. Zvláště významným prvkem je zde interaktivní modelový rozhovor mezi sociálním pracovníkem, policistou a dětmi, který ilustruje reálné situace a poskytuje příklady efektivní spolupráce v kontextu sociální práce. Tento projekt přináší nové perspektivy pro pochopení a řešení kyberšikany, se zaměřením na zvýšení právního povědomí a ochranu mladých lidí v digitálním světě, a klade důraz na rozvoj preventivních strategií pro vzdělávání a osvětu.

Klíčová slova: kyberšikana, právní povědomí, děti a mládež, sociální práce, interaktivní rozhovor, prevence, vzdělávací nástroje, digitální ochrana.

Annotation

This bachelor's project focuses on cyberbullying and its impact on legal awareness among children and youth. It combines a theoretical review of existing literature and studies on cyberbullying with the practical development of innovative educational tools. A key element is an interactive model dialogue between social workers, police officers, and children, illustrating real-life situations and showcasing effective collaboration in the context of social work. The project brings new perspectives to understanding and addressing cyberbullying, emphasizing the enhancement of legal awareness and protection of young people in the digital world, and stresses the development of preventative strategies for education and awareness.

Key words: cyberbullying, legal awareness, children and youth, social work, interactive dialogue, prevention, educational tools, digital protection.

Obsah

Představení tématu	7
1 Rešerše zdrojů	8
1.1 Perspektiva kyberšikany	8
1.2 Formy a projevy kyberšikany	9
1.3 Tradiční formy kyberšikany	9
1.4 Novější formy kyberšikany	10
1.5 Anonymita a digitální svět.....	11
2 Propojení projektu se sociální politikou	12
2.1 Funkce sociální politiky	12
2.2 Implementace Národní strategie v rámci sociální politiky	13
2.3 Preventivní role Ministerstva vnitra ČR v rámci sociální politiky	14
2.4 Preventivní role policie v sociální politice	15
3 Propojení projektu s teoriemi sociální práce	16
3.1 Tři malá paradigmata.....	16
3.2 Prevence a intervence	17
3.3 Teorie a strategie.....	18
3.4 Etika sociální práce.....	19
4 Propojení projektu s metodami a technikami sociální práce	21
4.1 Komunikace s adolescenty	21
4.2 Školní třída jako vzdělávací skupina	22
4.3 Krizová intervence.....	22
5 Legislativní zakotvení	25
5.1 Rovina ústavních práv a svobod.....	25
5.2 Rovina trestního práva.....	25
5.3 Rovina přestupkového práva	27
5.4 Další legislativní aspekty v českém právním řádu	28
5.5 Legislativní rámec kybernetické bezpečnosti v ČR.....	29
5.6 Pohled Evropského právního rámce	30
6 Analýza potřebnosti projektu	31
6.1 Příčiny problému a jeho dopady na cílovou skupinu.....	31
6.2 Příklady řešení dané problematiky v projektech v ČR	32
6.3 Policie ČR a kybernetická kriminalita.....	33

6.4	Příklady řešení dané problematiky v projektech v zahraničí.....	33
6.5	Mezinárodní boj proti kyberkriminalitě	34
6.6	Identifikace a kategorizace zainteresovaných stran – stakeholderi	34
7	Demografický profil a velikost cílové skupiny	36
7.1	Dosah Primárně preventivní skupiny	36
7.2	Charakteristika cílové skupiny dětí	37
8	Metodologie získání a vyhodnocení dat.....	39
8.1	Metody sběru dat	39
8.2	Vyhodnocení výchozího stavu	39
8.3	Etické hledisko při sběru dat	40
9	Cíl projektu.....	41
10	Klíčové aktivity a indikátory splnění.....	43
11	Management rizik	45
12	Výstupy a předpokládané výsledky projektu	47
13	Popis přidané hodnoty projektu	48
14	Harmonogram	49
15	Rozpočet	52
16	Logframe projektu	53
17	Závěr.....	55
	Praktická část	56
	Úvod.....	56
	Interaktivní rozhovor sociálního pracovníka.....	56
	Modelový rozhovor č. 1: Změna chování kamaráda kvůli kyberšikaně.	56
	Modelový rozhovor č. 2: Reakce na kyberšikanu.	58
	Interaktivní rozhovor policisty.....	61
	Modelový rozhovor č. 3: Proces oznámení.....	61
	Modelový rozhovor č. 4: Šetření policií České republiky.....	63
	Modelový rozhovor č. 5: Právní pojmy.....	64
	Příloha 1: Vyhodnocení preventivního programu žáky.	68
	Příloha 2: Vyhodnocení preventivního programu lektorem.	69
	Bibliografie.....	70
	Seznam tabulek.....	75
	Seznam příloh	75
	Seznam obrázků	75

Představení tématu

V současné době stojí výchova, vzdělávání a prevence dětí a mládeže před mnoha výzvami. Jednou z největších výzev je předávání klíčových informací a hodnot v kontextu rychle se měnící společnosti. Ve městě Přerově byl v reakci na tyto výzvy založen v roce 2004 unikátní **Primárně preventivní program**, který se zaměřuje na poskytnutí důležitých informací žákům základních škol prostřednictvím různých organizací. Tento program je jedinečný svým interdisciplinárním přístupem a spojením různých institucí ve společném úsilí. Jeho unikátnost spočívá v tom, že spojuje síly několika klíčových organizací, které zaštitují různá témata: Policie ČR – *Kyberšikana a právní povědomí*, Městská policie Přerov, oddělení prevence – *Bezpečné chování, Bezpečná jízda na kole, Situace na ulici, Co vědět v 15. letech!*, Magistrát města Přerova odbor sociálních věcí a školství, oddělení sociálně právní ochrany dětí - *Trestní odpovědnost dětí a mládeže, Dítě a jeho postavení ve společnosti, Dětská práva x povinnosti* a Pedagogicko–psychologická poradna, Speciálně pedagogické centrum Olomouckého kraje – pracoviště Přerov – *Povídejme si o toleranci*.

V rámci mé odborné praxe jsem měl příležitost nahlédnout do fungování tohoto programu a zúčastnit se několika besed. Co mě však upoutalo, byla reakce dětí na prezentované informace. Ačkoli byla obsahem besedy důležitá témata, zdálo se, že formát prezentace nemusí být pro žáky nejefektivnější. Tato pozorování mě inspirovala k tomu, abych hledal nové způsoby, jak efektivněji komunikovat o klíčových informacích a hodnotách s mladými žáky.

Cílem tohoto bakalářského projektu je **inovace tématu** pro projekt *Kyberšikana a právní povědomí* za Policii České republiky pro Primárně preventivní program ve městě Přerově, který by byl srozumitelnější a atraktivnější pro žáky základních škol.

Zároveň je důležité zdůraznit potenciál tohoto projektu v širší aplikaci v oblasti sociální práce. Tento přístup může být **efektivně využit** i v nízkoprahových zařízeních, v dětských domovech a v dalších zařízeních zaměřených na práci s dětmi a mládeží.

Dílčím cílem je pak **vytvořit modelový interaktivní rozhovor** mezi sociálním pracovníkem, policistou a žáky základních škol, který by mohl pomoci udržet pozornost dětí během besed a zároveň je motivovat k tomu, aby se aktivně zapojily do diskuse o prezentovaném tématu. Projekt má potenciál stát se nejen součástí vzdělávacího programu ve školách, ale může být rovněž účinným nástrojem v rámci širšího spektra sociální práce, podporující rozvoj právního povědomí a prevenci kyberšikany mezi dětmi a mládeží v různých sociálních kontextech.

1 Rešerše zdrojů

Kyberšikana, fenomén 21. století, zaznamenává vzrůstající počet incidentů po celém světě. Toto negativní chování v kyberprostoru má mnoho podob – od šikanujících SMS a MMS zpráv, přes závadné e-maily až po agresivní chování na sociálních sítích. Dnes je technologický vývoj neodmyslitelně spjat s našimi životy, což přináší mnoho výhod, ale zároveň vytváří prostor pro negativní interakce, včetně kyberšikany (Šmahaj 2014, s. 42-45). V kontextu rychlého nástupu **internetové generace**, která je stále on-line, je nezbytné zaměřit se na otázky týkající se prevence kyberšikany. V digitálním věku, kdy technologie zasahují do všech aspektů našeho života, se mnohé tradiční sociální jevy objevují v novém světle a s novými výzvami. Jedním z takových jevů je šikana, která se nyní přesunula do virtuálního prostředí a získala označení "kyberšikana". Přestože tento termín může být mnohým znám, jeho definice a důsledky se mohou lišit v závislosti na perspektivě, ze které je zkoumám.

1.1 Perspektiva kyberšikany

Současná odborná literatura nabízí mnoho definic kyberšikany, které odrážejí různé perspektivy a důrazy v oblasti tohoto jevu. Jak se na definici kyberšikany díváme, záleží často na konkrétní disciplíně nebo kontextu zkoumání. Abychom plně pochopili komplexní povahu kyberšikany, je důležité zvážit všechny tyto pohledy a pochopit, jak společně formují naše vnímání tohoto digitálního problému.

Obecně kyberšikanu můžeme chápat jako kolektivní označení forem šikany, kdy jednatel nebo skupina osob využívá elektronických médií, jako jsou internet a mobilní telefony, k úmyslnému poškození nebo vystrašení oběti. Toto chování, záměrné a agresivní, je hluboko zakořeněno v charakteristikách tradiční šikany a zahrnuje opakované akce a nepoměr sil mezi agresorem a obětí (Price a Dalgleish 2010, s. 51-59). Z psychologické perspektivy můžeme definovat kyberšikanu jako jednání, kde jeden či více jedinců opakovaně a úmyslně psychicky týrá a zraňuje jinou osobu, využívajíc přitom moderních informačních a komunikačních technologií (Kolář 2011, s. 84). Tento pohled zdůrazňuje emocionální dopad na oběť, který je způsoben systematickým a cíleným zneužíváním digitální platformy. Z technologického hlediska je kyberšikana chápána jako záměrná, opakovaná a zraňující činnost využívající počítač, mobilní telefon a jiné elektronické přístroje (Hinduja a Patchin 2008, s. 131). Toto vnímání se soustředí především na nástroje a prostředky, které umožňují takové chování v digitálním prostředí. Ze sociální perspektivy nám kyberšikana negativně ovlivňuje dynamiku

mezi jednotlivci. Digitální projev agresivního a škodlivého chování vyvíjí tlak na oběti (Agatston et al., 2007). Tato perspektiva kyberšikany může způsobovat trvalé škody na sociálních vztazích a společenském vnímání jednotlivců.

Navzdory různorodým definicím a interpretacím kyberšikany v odborné literatuře se určité klíčové charakteristiky opakovaně objevují napříč všemi perspektivami. Tyto společné rysy představují jádro problému a poskytují nám základní rámcové pochopení kyberšikany, které je nezbytné pro její efektivní řešení a prevenci. Autoři Černá a kol. (2013) rozlišují tyto základní prvky kyberšikany:

- **Děje se prostřednictvím elektronických médií.**
- **Opakovanost.**
- **Záměrnost agresivního aktu ze strany útočníka.**
- **Mocenská nerovnováha.**
- **Oběť vnímá toto jednání jako nepříjemné, ubližující.**

Tyto klíčové charakteristiky nám pomáhají lépe porozumět podstatě kyberšikany a rozpoznat ji, když se objeví v různých formách a prostředích.

1.2 Formy a projevy kyberšikany

V současné době, kdy je většina našich interakcí zprostředkována technologiemi, se kyberšikana stává významným a rostoucím problémem. Kyberšikana je mnohem více než jen posílání urážlivých zpráv; zahrnuje širokou paletu chování a technik, které mohou mít hluboký dopad na oběti. Nejčastěji se tak můžeme setkat například s vydáváním se za někoho jiného, krádeží hesel, vyloučením, pomlouváním, odhalením či podváděním (Černá a kol. 2013, s. 25). Abychom mohli řádně reagovat na tuto hrozbu a chránit zranitelné jedince, je nezbytné rozpoznat různé formy a projevy tohoto jevu.

1.3 Tradiční formy kyberšikany

Vydávání se za někoho jiného: Tato forma kyberšikany zahrnuje situace, kdy si pachatel vytvoří falešný profil na sociálních médiích nebo komunikačních platformách a vydává se za oběť nebo jinou osobu. Cílem může být zesměšnění oběti, šíření lží nebo vedení zavádějících konverzací s ostatními ve jménu oběti.

Krádež hesel: Agresor se snaží získat přístup k osobním účtům oběti odhalením nebo uhádnutím hesel. Po získání přístupu může pachatel manipulovat s informacemi, šířit dezinformace nebo způsobovat další škody.

Vyloučení: V rámci této formy kyberšikany může pachatel vytvářet skupiny nebo fóra, kde je oběť výslovně vyloučena, což vede k pocitu izolace a ostrakizace.

Pomlouvání: Pomlouvání v online prostředí zahrnuje šíření nepravdivých nebo zavádějících informací o oběti s cílem poškodit její pověst. Mohou to být falešné zvěsti, upravené fotografie nebo výmysly.

Odhalení: Pachatel může zveřejnit citlivé nebo soukromé informace o oběti, jako jsou osobní údaje, fotky nebo tajemství. Toto odhalení často vede k zesměšnění nebo vystavení oběti riziku.

Podvádění: V digitálním prostředí může podvádění zahrnovat situace, kdy pachatel manipuluje nebo klame oběť, aby dosáhl svého cíle. To může zahrnovat triky, kterými se snaží získat od oběti citlivé informace, peníze nebo ji vede k určitému online chování, které by za normálních okolností nevykonala.

1.4 Novější formy kyberšikany

Doxing: Praktika, při které jedinec shromažďuje a následně zveřejňuje osobní a soukromé informace o oběti (např. domácí adresu, telefonní číslo, pracovní místo) bez jejího souhlasu s úmyslem jí ublížit nebo ji zastrašit.

Trickery: Tato forma zahrnuje manipulaci nebo klamání oběti s cílem získat citlivé informace, které mohou být následně použity proti ní.

Falešné informace: Pachatel šíří nepravdivé informace o oběti s cílem poškodit její pověst. To může zahrnovat pomluvy nebo šíření fám o oběti.

Revenge porn: Toto je akt zveřejnění kompromitujících obrázků nebo videí oběti bez jejího souhlasu, často jako forma odplaty po ukončení vztahu.

Sexting mezi nezletilými: Tato forma zahrnuje sdílení explicitních obrázků mezi nezletilými osobami. Může být nejen nelegální, ale také může mít psychologické následky pro zúčastněné.

Grooming: Zahrnuje chování, kdy dospělá osoba online manipuluje nebo přesvědčuje dítě s cílem sexuálního zneužití.

Online stalking: Jedná se o systematické sledování, obtěžování nebo zastrašování obětí v online prostředí, což může mít vážné psychologické důsledky pro oběť.

1.5 Anonymita a digitální svět

V digitálním prostředí se stírá hranice mezi realitou a virtuálním světem, a tak se pohybujeme v prostředí, kde není omezen ani čas, ani prostor. V tomto neomezeném světě se projevují nové formy agresivního chování, které se odlišují od klasické šikany.

Kyberšikana, odehrávající se ve virtuálním prostředí, zahrnuje aktivity od psychického teroru po zesměšňování a útlak. Ačkoli zde nedochází k přímému fyzickému napadání, může mít stejně devastující důsledky na psychiku obětí. Prostřednictvím moderních komunikačních technologií, jako jsou telefony, internet a instant messaging, mohou útočníci obtěžovat své oběti kdykoli a kdekoli, často za pláštíkem anonymity (Policie ČR, 2023a). Právě anonymita je jedním z hlavních prvků, který kyberšikanu odlišuje od její klasické formy. Oběť často nemusí nikdy zjistit, kdo ji šikanoval. Tato schopnost pachatele zůstat skrytý mu umožňuje stupňovat agresi a dovolit si tak akce, které by si tvář v tvář nedovolil (Kavalír a kol. 2009, s. 16).

V tomto světě bez hranic se mohou útočníci snadno skrývat za falešné identity, což vede k pocitu bezmocnosti u obětí. Bezpečné prostředí, jakým byl dříve domov, může být narušeno, a agresor může jednorázově zveřejnit kompromitující materiály, které se mohou rychle šířit a způsobit nenapravitelné škody. Navíc, původce kyberšikany nemusí být fyzicky na stejném místě jako jeho oběť. Toto rozšíření geografických hranic ztěžuje hledání útočiště před šikanou a vytváří pocit bezpečnosti i v místech, kde jsme se dříve cítili bezpečně (Kavalír a kol. 2009, s. 16).

Ačkoliv se může anonymita zdát jako dokonalá ochrana v digitálním světě, v realitě je to často jen zdání. Dnešní internet je prošípován technologiemi, které mohou o uživateli zjistit mnoho. Každá naše online aktivita nechává stopy, které, pokud jsou správně sledovány, mohou odhalit mnoho o našem chování a identitě (Jankto, 2023).

2 Propojení projektu se sociální politikou

Sociální politika je komplexní a multidisciplinární oblast, která směřuje ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva a k udržení sociální stability. Základními pilíři sociální politiky jsou pojmy "sociální suverenity" a "sociální bezpečí," jež jsou klíčové pro sociální prosperitu a stabilitu jak jednotlivce, tak celé společnosti. V kontextu České republiky se sociální politika nese ve dvou hlavních paradigmatech: širším, kde se sociální politika vnímá jako součást komplexního sociálního systému, a užším, kde je cílem reagovat na aktuální sociální rizika (Krebs a kol. 2015, s. 24-25).

2.1 Funkce sociální politiky

Sociální politika v České republice plní v životě jednotlivců a společnosti několik základních funkcí, které se navzájem doplňují a zaměřují na udržení a rozvoj sociálního systému. Tento přístup umožňuje společnosti efektivně reagovat na výzvy, ať už jsou ekonomické, sociální či kulturní povahy (Krebs a kol. 2015, s. 56-64), a klasifikuje funkce do následujících kategorií:

- **Ochranná funkce:** Zajišťuje základní materiální a sociální potřeby jednotlivců, například prostřednictvím systému sociálního zabezpečení, který zahrnuje penzijní a zdravotní pojištění, a ochranu v případě nezaměstnanosti.
- **Rozdělovací a přerozdělovací funkce:** Zaměřuje se na spravedlivé rozdělení zdrojů a příjmů mezi jednotlivé vrstvy populace. Tento mechanismus zahrnuje systém daní, sociálních dávek a stipendií, které vytvářejí vyváženější sociální strukturu.
- **Homogenizační funkce:** Pomáhá v socializaci a integraci jednotlivců do společnosti. Zahrnuje školství, profesní vzdělávání a kulturní aktivity, které jednotlivce začleňují do širší sociální sítě.
- **Stimulační funkce:** Podněcuje sociální mobilitu a ekonomický růst prostřednictvím investic do vzdělání, inovací a infrastruktury, což vede k vyššímu životnímu standardu a celkové prosperitě.
- **Preventivní funkce:** Zaměřuje se na prevenci sociálních rizik a jejich negativního dopadu na jednotlivce i společnost. To může zahrnovat vše od osvětových kampaní a poradenských služeb až po legislativní opatření k snižování rizika chudoby, marginalizace a dalších sociálních problémů.

2.2 Implementace Národní strategie v rámci sociální politiky

Dne 18. března 2019 přijala vláda České republiky strategický dokument, známý jako Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 (Vláda ČR, 2009). Tímto činem byl posílen rámec sociální politiky, jež se věnuje preventivním aspektům v oblasti mládeže. Strategie má za hlavní cíl snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže a minimalizovat jeho vznik prostřednictvím efektivního systému primární prevence. V návaznosti na tento cíl bylo definováno šest klíčových pilířů (MŠMT, 2019):

- **Systém:** Cílem je vymezit a ustálit jednotnou terminologii, stabilizovat přístupy, metody a nástroje efektivní primární prevence.
- **Koordinace:** Prioritou je nastavení efektivní, systémové, provázané, jednotné a kooperující spolupráci mezi všemi subjekty v oblasti primární prevence.
- **Legislativa:** Zde je nutné upravit a aktualizovat právní rámec oblasti primární prevence rizikového chování.
- **Vzdělávání:** Tento pilíř má za cíl zkvalitnit a zefektivnit systém vzdělávání pedagogických pracovníků a dalších aktérů v oblasti primární prevence.
- **Financování:** Cílem je zajistit stabilní financování systému primární prevence v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).
- **Monitoring, hodnocení, výzkum:** Důraz je kladen na poskytování kvalitních a efektivních programů na základě vědecky ověřených faktů a dat.

Rovněž vláda České republiky přijala dne 13. července 2020 dokument: Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030, který se zaměřuje na komplexní přístup k zdravotní péči s meziresortním přesahem. Tento strategický rámec se neomezuje pouze na zdravotní sektor, ale spíše se snaží nastavit směr rozvoje péče o zdraví na národní úrovni pro následující desetiletí. Jeho hlavní vizí je poskytnout dostupnou a kvalitní zdravotní péči všem občanům ČR, bez ohledu na jejich sociální status nebo geografickou polohu (MZČR, 2020). Stát tak svou zdravotní politiku směřuje k aktivitám zaměřeným k léčení, k ochraně a podpoře zdraví a zamezení vzniku nemocí (Krebs a kol. 2015, s. 343). Česká republika disponuje množstvím strategických dokumentů, které systematicky a dlouhodobě plánují rozvoj své sociální politiky.

2.3 Preventivní role Ministerstva vnitra ČR v rámci sociální politiky

Jak jsem již v úvodu uvedl, sociální politika je multidisciplinární oblast, která v sobě spojuje různé aspekty společenského života, od ekonomie a vzdělání po zdravotní péči a sociální služby. V této široké paletě působnosti nemůže být opomenuta role Ministerstva vnitra České republiky. Kromě svého primárního mandátu ve veřejné správě, ochraně veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, toto ministerstvo také vykonává významnou preventivní činnost. Tento preventivní aspekt je integrální součástí sociální politiky státu a hraje klíčovou roli v udržení sociální stability a bezpečí.

Ministerstvo vnitra České republiky uvádí, že prevence kriminality v zemi je organizovaná na třech základních úrovních: mezíresortní, resortní a místní. Prevence je dále kategorizována do tří hlavních typů: sociální, situační a viktimologická. Každý typ má své vlastní zaměření

a metody. **Primární prevence** je orientována na výchovu a vzdělávání, zejména u mládeže, a je zakotvena v rodinách, školách a lokálních společenstvích. **Sekundární prevence** se zaměřuje na rizikové skupiny, zatímco **terciární prevence** je určena pro resocializaci osob s kriminální historií. V rámci preventivních opatření jsou zapojena různá ministerstva; například Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se soustředí na primární prevenci, zatímco Ministerstvo práce a sociálních věcí je zodpovědné za sekundární a terciární prevenci. Na místní úrovni se do prevence kriminality zapojují samosprávy, policejní složky a nevládní organizace. Základem efektivní prevence je interdisciplinární přístup, který podporuje spolupráci mezi různými orgány a institucemi. V této souvislosti obecní zastupitelstva nesou konečnou odpovědnost za implementaci a realizaci programů prevence kriminality na úrovni obcí (Ministerstvo vnitra České republiky, 2023).

Na úrovni lokálních samospráv existují různé formy aplikace interdisciplinárního přístupu. Příkladem je i náš prezentovaný Primárně preventivní program ve městě Přerově, který je unikátní svou širokou spoluprací mezi různými institucemi. Kromě Policie ČR a Městské policie Přerov se do programu zapojuje i Pedagogicko-psychologická poradna a Magistrát města Přerova, odbor sociálních věcí a školství, oddělení sociálně právní ochrany dětí. Tento program je nejen **efektivním nástrojem v boji proti sociopatologickým jevům mezi mládeží**, ale také inovativní svým rozsahem portfolio témat, jehož součástí je i náš projekt zaměřený na Kyberšikanu a právní povědomí.

2.4 Preventivní role policie v sociální politice

Ministerstvo vnitra působí jako základní institucionální nástroj v oblasti **vnitřní bezpečnosti a sociální stability**. Jeho podřízenou složkou je Policie České republiky, která v tomto kontextu nese komplexní odpovědnost. Její činnost je zakotvena v legislativním rámci, konkrétně Zákonem č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Tento zákon nejen stanovuje represivní role policie, ale také umožňuje aktivní podíl na **sociální prevenci** a spolupráci s komunitami. Důležitým aspektem tohoto zákona je §17, který explicitně povoluje spolupráci policie s právníky a fyzickými osobami v různých sociálních kontextech (Česko, 2008c). Tento paragraf lze chápat jako legislativní oporu pro aktivní **role policie v oblasti sociální soudržnosti a stability**. Skrze tuto dvojí roli se Policie České republiky stává nejen strážcem veřejného pořádku, ale i klíčovým **partnerem komunit v oblasti sociálního života**.

Jedním z nejznámějších příkladů, kde se odráží preventivní role policie v rámci sociální politiky, je práce **policejních preventistů**. Tito specializovaní policisté působí jako most mezi policií a komunitou a zaměřují se ve své práci také na preventivní a vzdělávací aspekty policejní práce. Ve spolupráci s lokálními organizacemi, školami a dalšími státními institucemi se snaží **identifikovat sociální problémy**, které by mohly vést ke kriminalitě nebo jiným formám sociálního napětí. Ve své praxi často používají metody community policing, které zahrnují zapojení občanů do diskuse o bezpečnostních otázkách a vytváření strategií, jak problémy řešit (Policie ČR, 2022d). Tento holistický přístup umožňuje nejen snižování kriminality, ale také zlepšuje vztahy mezi policií a občany, což je klíčové pro celkovou sociální soudržnost. Policejní preventisté tak **přispívají k tvorbě inkluzivní, vzdělané a bezpečné společnosti**, což je v souladu s celkovými cíli sociální politiky.

3 Propojení projektu s teoriemi sociální práce

Sociální práce je komplexní odborná disciplína s multifunkčním charakterem. Jak definuje americká Národní asociace sociálních pracovníků, primárně se jedná „o *profesionální aktivitu zaměřenou na pomáhání jednotlivcům, skupinám, nebo komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování, a na tvorbu společenských podmínek příznivých pro tento cíl*“ (Matoušek 2001, s. 184). V souladu s tímto cílem, jak upozorňuje Navrátil, spočívá poslání sociální práce v "podpoře sociálního fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba buď skupinově, nebo individuálně vnímána a vyjádřena" (Navrátil 2000, s. 7). Toto je zvláště důležité v kontextu moderních výzev, jako je kyberšikana, která přímo narušuje schopnost sociálního fungování obětí. Proto není sociální práce jen disciplínou postavenou na teoriích a odborných postupech, ale také na „umění“, které vyžaduje osobní předpoklady, talent a tvořivost (Navrátil 2001, s. 21). V kontextu narůstajícího problému kyberšikany je nezbytné, aby sociální pracovníci nejen ovládali teoretické aspekty svého oboru, ale také měli schopnost osobního a citlivého přístupu. Tím se stávají specialisty, kteří mohou tvořivě uplatňovat své dovednosti a efektivně pracovat s informacemi, což je klíčové pro řešení nových a komplexních sociálních výzev.

3.1 Tři malá paradigmatata

Jedním z klíčových konceptuálních rámců v oboru sociální práce je **teorie tří malých paradigmat**, jak je představil autor Navrátil (2000), který uvádí, že tato paradigmatata nám nabízejí komplexní pohled na sociální práci ve třech základních rovinách: jako terapeutickou pomoc, jako reformu společenského prostředí, a jako sociálně právní pomoc (Navrátil 2000, s. 12). Každá z těchto paradigmat zdůrazňuje specifické aspekty a je aplikovatelná v různých kontextech. V rámci našeho projektu se zaměřujeme zejména na poradenský a právní aspekt, který odpovídá paradigmatě **sociální práce jako sociálně právní pomoc**. Cílem je poskytnout dětem sedmých tříd informace, které jim pomohou chránit se před kyberšikanou a budovat právní povědomí. Nicméně, nemůžeme opomenout ani **sociální práci jako terapeutickou pomoc**, kdy vytváříme prostor pro otevřenou komunikaci a diskusi o problémech spojených s kyberšikanou. To však naráží na třetí paradigma **sociální práce jako reforma společenského prostředí**, protože náš projekt nejen informuje, ale i motivuje ke změnám na školách a v komunitách. Ve své podstatě tak náš projekt představuje komplexní přístup, který v sobě

integruje různé aspekty sociální práce, a přitom je přizpůsoben specifickým potřebám dětí v moderním digitálním světě.

3.2 Prevence a intervence

Kyberšikana, vnímaná jako současná forma sociální deviace v digitálním věku, reflektuje průnik nových technologií a sociálních interakcí, kde se setkáváme s neurčitými hranicemi chování a rozostřenými sociálními normami, což vede k důležitosti sociální práce v pochopení, řešení a prevenci tohoto fenoménu s významnými dopady na jednotlivce, rodiny a další sociální skupiny (Panáček a Žiaková 2014, s. 79-97). Prevence jako taková, je základním kamenem sociální práce, zaměřeným na předcházení a řešení rizikových jevů a můžeme ji chápat jako soubor aktivit a postupů, které mají za cíl minimalizovat a odvrátit výskyt nežádoucích jevů, jako jsou závislosti, kriminální chování či rasismus (Dubois a Miley dle Janebová 2014, s. 109).

V rámci tohoto pojetí prevence dělíme na primární, sekundární a terciární (Dubois a Miley dle Janebová 2014, s. 109-110).

- **Primární prevence:** Aktivity a iniciativy zaměřené na širokou, problémem nezasazenou populaci s cílem předcházet vzniku nežádoucích jevů, jako je závislost na návykových látkách. Primární prevence zahrnuje jak nespécifickou prevenci, jež se orientuje na celkový rozvoj harmonické osobnosti a posílení pozitivního sebevědomí, tak i specifickou prevenci, která se přímo váže k určitému problematickému jevu či chování.
- **Sekundární prevence:** Tato forma prevence se zaměřuje především na specificky vymezené rizikové skupiny obyvatelstva, které jsou více náchylné k určitým formám deviantního chování. Přestože má sekundární prevence potenciál rychle identifikovat a řešit problémy, může také vést k problematickému nálepkování, což může mít negativní důsledky pro jednotlivce označené jako rizikové.
- **Terciární prevence:** Je určena pro jednotlivce, kteří již čelí konkrétním problémům nebo patologickým jevům. Cílem terciární prevence je pomoci těmto jednotlivcům v návratu do společnosti, snižovat rizika spojená s jejich chováním a podporovat je v adaptivním fungování v rámci komunity.

Přestože se prevence využívá jako jeden z nástrojů v řešení kyberšikany, tak v našem projektu sama o sobě nemusí být dostatečná. Je často nutné kombinovat preventivní kroky s cílenými intervencemi. **Prevence a intervence**, ačkoli mohou mít různé cíle, často společně vytvářejí

komplexní přístup k řešení problémů. Zatímco prevence se snaží předcházet problémům spojeným s kyberšikanou, intervence se zaměřuje na pomoc těm, kteří již s tímto problémem bojují. V rámci intervencí je podstatná vzájemná spolupráce mezi odbornými sektory, jako jsou sociální pracovníci, psychologové, právníci či Policie ČR, která se stává nezbytnou, zejména pokud jde o shromažďování důkazů a identifikaci pachatelů. Teorie sociální práce, například **systémová teorie**, která se zaměřuje na jednotlivce jako součásti širšího systému vztahů a interakcí zkoumá, jak tyto systémy ovlivňují a jsou ovlivněny jednotlivým chováním (Smutek, 2013, s. 37-40), nabízí návod na porozumění dynamice mezi obětí a pachatelem a navrhuje metody pro efektivní intervenční strategie využitelné v profesních disciplínách sociální práce, práva a dalších souvisejících oborech. **Ekologická perspektiva** se pak v sociální práci zaměřuje na otázky vztahu člověka a prvků jeho prostředí, což může poskytnout unikátní pohled na problematiku kyberšikany. Při zajišťování prevence a intervencí v této oblasti by se nemělo přehlížet, že jednotlivci jsou součástí širšího systému vztahů a interakcí, které je třeba zkoumat a ovlivňovat. V rámci této perspektivy není jednatel vnímán izolovaně, ale v kontextu svého sociálního a digitálního prostředí. To umožňuje vytvoření komplexních strategií, které se snaží modifikovat kvalitu transakcí mezi lidmi a jejich prostředím, a tak podporovat kultivaci prostředí odpovídajícího lidským potřebám (Navrátil 2001, s. 151-154).

V rámci teorií sociální práce je možné intervenovat na různých úrovních systémového kontinua. **Mikroúroveň** intervence se zaměřuje především na jedince, ať už samostatně nebo ve vztahu k dalším významným osobám v jejich životě. Zde je hlavním cílem dosáhnout změny v chování jednotlivce ve vztazích, což může zahrnovat i změnu v jeho prostředí. Na **mezoúrovni** se intervence orientuje na větší struktury, jako jsou formální skupiny a organizace, a klade důraz na změnu dynamiky a fungování těchto entit. Na **makroúrovni** se intervence snaží o zlepšení kvality života v širším měřítku, cílí na komunity a celou společnost, zejména v kontextu diskriminovaných nebo znevýhodněných skupin (Dubois a Miley dle Janebová 2014, s. 111).

3.3 Teorie a strategie

Naším projektem je preventivní program, který si klade za cíl zvyšování právního povědomí mládeže a vytváření prostředí odolného vůči kyberšikaně. Kriminalita v digitálním prostředí, je výsledkem komplexní interakce různých faktorů a **kriminologické teorie** nám nabízí hloubkový pohled na tyto determinanty. Tyto kriminologické teorie nejenže objasňují, jakými faktory je kriminalita ovlivněna, ale také nám umožňují lépe navrhnout a implementovat preventivní opatření (Válková 2013, s. 43-45). Kriminologické teorie nám poskytují

strukturovaný rámec pro rozpoznání hlavních spouštěčů a faktorů kyberšikany, což nám dále umožňuje vypracovat efektivní a cílené strategie pro prevenci kyberšikany.

Projekt Kyberšikana a právní povědomí je zacílen primárně na žáky sedmých tříd základních škol, kteří se nacházejí ve věkové skupině 12–13 let. V širším kontextu je Primárně preventivní program designován tak, aby oslovil děti ve věkovém rozmezí 11–15 let. Toto specifické věkové období je v odborné literatuře často klasifikováno jako adolescence. **Adolescence** je charakteristická řadou biologických, psychologických a sociálních změn, které mají hluboký dopad na jedince a jeho vnímání světa. Ve fázi adolescence, která je pro žáky tohoto věku typická, čelí mladí lidé zvýšené potřebě experimentování a objevování nových věcí. Jelikož jsou v tomto období stále ve fázi utváření své sociální a osobní identity a často využívají různé možnosti pro osobní a profesní rozvoj s omezeným dlouhodobým pohledem (Macek a Beranová 2013, s. 53-56), program jako tento může mít tedy zásadní vliv na jejich budoucí rozhodování a chování v online prostředí. V této fázi života je výuka o kyberšikaně a právním povědomí klíčová. Žáci se intenzivně zapojují do digitálního světa a stávají se součástí online komunit. Edukace v této oblasti může zásadně ovlivnit budoucí online interakce a podpořit rozvoj digitální gramotnosti. Výuka o kyberšikaně a právním povědomí je nejen vzdělávací, ale i poradenskou iniciativou. Tento **poradenský přístup** nejenže posiluje individuální schopnosti mladých lidí v oblasti digitální gramotnosti a právního povědomí, ale také nabízí flexibilní reakci na individuální potřeby a situace. Cílem je podpořit osobní a komunitní růst, poskytovat konkrétní návody a informace, a tím efektivně navigovat mládež v digitálním světě (Matoušek 2001, s. 188). I když standardní rámec programu neobsahuje prostor pro individuální konzultace a mediaci, prezentující program je připraven na individuální řešení problémů, když na ně narazí. Tím se stává program komplexnějším a flexibilnějším nástrojem v boji proti kyberšikaně a pro zvyšování právního povědomí.

3.4 Etika sociální práce

Etika v sociální práci (ESP) je komplexním polem, kde se střetávají různé hodnotové systémy a odborné disciplíny. Od psychologie až po právo, od filozofie až po antropologii. Tento multidisciplinární pohled je nezbytný pro pochopení a uplatnění etických principů v praxi. Zároveň je zde prostor pro individuální interpretaci, která je formována jak studiem, tak praktickou zkušeností. Klíčovým úkolem etiky v ESP je tedy nejen identifikovat hodnoty a principy, ale také je hodnotit v konkrétních situacích. Profesionální hodnoty tedy často

převyšují osobní, ale vždy je třeba je komplexně posuzovat ve světle aktuálního kontextu a potřeb zúčastněných (Fischer a Jinek 2013, s 154-158).

V rámci vzdělávání o Kyberšikaně a právním povědomí je klíčové nejen naučit se, jak se správně chovat v digitálním prostředí podle stanovených pravidel, ale i osvojit si etické principy, které by měly tuto interakci formovat. Tyto dvě oblasti, **znalost pravidel a etické uvědomění**, jsou v tomto kontextu neoddělitelné. Zatímco pravidla poskytují jasný rámec pro to, co je povoleno a co zakázáno, etické aspekty nám pomáhají rozumět, jak naše online chování může ovlivnit druhé. Společně tvoří komplexní základ pro **odpovědné jednání** v digitálním světě.

Co je považováno za dobro a jaká hodnotová hierarchie by měla být závazná, jsou komplexní otázky, které mohou být řešeny z různých perspektiv – od filozofických až po právní. V tomto komplikovaném etickém prostoru je na každém z nás – ať už jako sociální pracovníci, zákonodárci, nebo klienti – aby se vypořádal s dilematy a posoudil, co by mělo být prioritou (Matoušek 2001, s. 79-80). Etika v sociální práci a v našem projektu o kyberšikaně se prolíná v tom, že obě oblasti vyzývají k odpovědnému a uváženému jednání v komplexním sociálním prostoru. Přestože náš projekt je zaměřen na digitální svět, jeho etická složka nezůstává pouze ve sféře virtuální. Naopak, důraz na etiku pomáhá odhalit, jak se online chování odráží v reálném životě.

4 Propojení projektu s metodami a technikami sociální práce

Respektování důstojnosti a jedinečnosti každého člověka je jednou ze základních myšlenek v sociální práci (Etický kodex, 2023). V dnešním světě, kde se valná část interakcí a komunikace přesouvá do digitálního prostoru, nabírá tento princip ještě většího významu. Digitální svět přináší nové sociální výzvy, které nám ukazují potřebu neustálé adaptace a inovace v metodách a technikách sociální práce, které se proto musí stále vyvíjet, aby dokázaly efektivně čelit problémům, které mají dopad na důstojnost a sociální fungování jednotlivců i komunit.

4.1 Komunikace s adolescenty

Komunikace je základním nástrojem sociální práce, který umožňuje sociálním pracovníkům hluboké porozumění a interakci s jednotlivci, skupinami a komunitami, kterým poskytují podporu (Janebová 2014, s. 6). V našem projektu, zaměřeném na adolescenty ve věku 12–13 let, získává vedení rozhovoru zvláštní relevanci. Klíčové kompetence sociálního pracovníka se zde mohou projevit v adaptovaném vedení **strukturovaného rozhovoru**, což respektuje věkové a rozvojové charakteristiky této mladé skupiny. Tento proces se zakládá na **autentičnosti, empatickém porozumění, otevřenosti ke změnám a dodržování profesní etiky**. V praxi se uplatňují různé modely **vedení rozhovoru**, z nichž každý představuje jiný styl a přístup. **Systematický přístup** se zaměřuje na hledání alternativních možností pro řešení problémů, **narativní přístup** reinterpretuje životní příběhy či **transakční analýza** zkoumá komunikaci jako zdroj a nástroj nápravy vztahových obtíží a problémů (Kappl a Kučírek 2013, s. 268-270).

Aktivní naslouchání je další technikou, která se v našem projektu uplatňuje. Tato metoda umožňuje sociálním pracovníkům zcela se ponořit do vyprávění adolescentů, a tím lépe porozumět jejich perspektivám a emocím. V období, které je charakteristické rapidními fyzickými a emocionálními změnami, je klíčové vytvářet prostředí, ve kterém se adolescenti cítí slyšeni a respektováni. Aktivní naslouchání tedy nejen podporuje **efektivní komunikaci**, ale také **vytváří důvěru a podporuje spolupráci** mezi sociálním pracovníkem a mladými lidmi. Tímto způsobem je možné lépe identifikovat a řešit potenciální problémy, což je v souladu s etickými zásadami a cíli sociální práce (Zakouřilová 2013, s. 265-267).

Modelový interaktivní rozhovor v našem projektu zahrnuje kombinaci otevřených otázek, které rozvíjejí diskusi, a uzavřených otázek, které směřují diskusi k žádoucím tématům

(Křivohlavý 1993, s. 85). **Otevřené otázky** jsou použity s cílem podnítit diskusi a pochopení, což umožňuje adolescentům vyjadřovat své myšlenky. Na druhou stranu, **uzavřené otázky** poskytují rychlé a konkrétní odpovědi, které slouží jako vodítko pro další rozvoj diskuse. Celkově tento modelový interaktivní rozhovor směřuje diskusi tak, aby byla zachována pozornost žáků během besed a byli motivováni k aktivnímu zapojení.

4.2 Školní třída jako vzdělávací skupina

Projekt Kyberšikana a právní povědomí je koncipován pro třídu žáků základních škol ve věku 12–13 let a je založen na principech metod **sociální práce s jedinci ve skupinách**. Tento projekt lze považovat za **vzdělávací skupinu**, v níž sociální pracovník zastává roli učitele a moderátora. Jeho úlohou je dodávat diskusi strukturu a stimulovat rozvoj dovedností a schopností mezi členy. Vzdělávací skupiny mají za cíl rozšířit znalosti a dovednosti svých členů prostřednictvím přednášek, diskusí, zážitků a osobních zkušeností (Nedělníková 2013, s. 290-291). V rámci vzdělávací skupiny má každý člen příležitost nejen ke zpětné vazbě a podpoře od ostatních, ale také k **osobnímu růstu, posílení sebeúcty a sebedůvěry**, a to jak v roli pomáhajícího, tak v roli osoby, které je pomáháno (Navrátil 2000, s. 52).

4.3 Krizová intervence

Krizová intervence je odborná metoda v oblasti sociální práce, zaměřená na poskytování rychlé a efektivní podpory osobám v akutních krizových situacích. Tato metoda se opírá o lidské přirozené formy podpory a pomoci, které jsou následně systematicky rozvinuty do odborných a cílených postupů (Vodáčková 2013, s. 259-261). Cílem je umožnit klientovi pozitivně zvládnout krizovou situaci a minimalizovat riziko vzniku dlouhodobých nebo vážných psychosociálních problémů. Úspěšná krizová intervence nejen **reaguje** na aktuální situaci, ale také **podporuje změnu perspektivy klienta** (Navrátil 2001, s. 113-123).

V rámci krizové intervence se nabízí komplexní přístup k řešení kyberšikany, kdy **odborná psychologická péče** je zásadním krokem ve zvládnání emocionálního a psychologického dopadu, který kyberšikana může mít na mladé lidi. Tito jedinci často čelí již existujícím psychickým výzvám, což je činí náchylnými k dalším útokům a komplikuje jejich začlenění do společenských struktur. Kromě psychologické podpory je rovněž nezbytné implementovat technická opatření, jako jsou **blokování útočníků a nastavení soukromí**, jako další vrstva ochrany. Je však klíčové, aby se pozornost nezaměřovala pouze na technickou stránku

problému, ale aby byla zachována vyváženost s potřebou psychologické intervence. I u pachatelů kyberšikany je důležité uplatnit odbornou psychologickou péči, která by měla identifikovat a řešit problémové chování (Černá a kol. 2013, s. 124-125). Účinný přístup proto musí být multidisciplinární, zapojující rodiče, školy a další instituce do vytváření strategií, které zahrnují jak bezpečnostní opatření a podporu, tak vytvořit bezpečné prostředí ve fyzickém i digitálním světě.

Děti a mladiství by měli být podrobně seznámeni s unikátními charakteristikami internetu, které mohou podněcovat agresivní chování, například **absence fyzického kontaktu** nebo **oddělení online a off-line identity**. Je nezbytné, aby byli informováni o krocích, které by měli podniknout v případě kyberšikany, od hledání důvěryhodného dospělého, až po uchování důkazů a využití technických nástrojů pro blokování útočníků (Černá a kol. 2013, s. 126). Pokud je člověk obětí kyberšikany, doporučuje se vždy seznámit se s určitým souborem opatření, jako je například uchování důkazů, blokování agresora a zapojení školního personálu. Takové akce mohou zmírnit škodlivé účinky, ale také pomáhají v identifikaci pachatelů.

Je třeba zdůraznit, že se oběti často svěřují neochotně, což komplikuje jakékoli snahy o intervenci. Z toho důvodu je důležité, že se nejen rodina, ale i učitelé a instituce zapojují do vytváření komplexních strategií pro řešení kyberšikany. Je to souborový problém, který vyžaduje multiúrovňový přístup, zahrnující různé aktéry – od rodičů, přes učitele, až po instituce na různých úrovních společnosti (Černá a kol. 2013, s. 127).

Pro zajištění online bezpečnosti dětí je důležité, že rodiče je učí etickému a zodpovědnému chování na internetu a v mobilní komunikaci. Je také klíčové sledovat aktivity dětí online, ačkoli s respektem k jejich soukromí, a zajistit, že škola má komplexní vzdělávací program o kyberbezpečnosti. Rodiče by měli být pozorní k varovným znakům změn v chování dětí, které by mohly signalizovat kyberšikanu nebo jiné online riziko. Otevřená komunikace a vzájemná důvěra mezi rodiči a dětmi je pro efektivní prevenci a řešení problémů klíčová (Jurková, 2010). Rodiče by měli spolupracovat s odborníky a školou na zajištění kyberbezpečí. Otevřená komunikace a vzájemná důvěra mezi rodiči a dětmi jsou klíčové pro prevenci a řešení problémů. Rovněž mají klíčovou roli ve vytvoření bezpečného prostředí domova. A konečně, rodiče by neměli podceňovat svou roli jako vzorů; etické chování v online prostředí začíná právě u nich (Černá a kol. 2013, s. 127).

Školy hrají nezaměnitelnou roli v boji proti kyberšikaně, protože často fungují jako spojovací článek mezi oběťmi a pachateli. Je zde nezbytná spolupráce s externími institucemi, jako jsou

vládní orgány, neziskové organizace či odborníci na kyberbezpečnost, aby se vytvořily a implementovaly efektivní preventivní a nápravné strategie (Černá a kol. 2013, s. 135). Na tomto místě bych chtěl zdůraznit, že náš projekt Kyberšikana a právní povědomí nabízí školám cenné zdroje, jež mohou v této oblasti významně pomoci.

5 Legislativní zakotvení

Kyberšikana, ač je v dnešní digitální době stále častějším jevem, dosud nenalezla své jasné legislativní zakotvení v judikatuře České republiky. Místo toho, aby byla definována jako samostatný trestný čin, projevy kyberšikany se mohou objevovat napříč různými pasážemi trestního zákoníku. Ačkoliv není v právních předpisech explicitně jmenována, lze na její stopy narazit také v kontextu ustanovení týkajících se důstojnosti jednotlivce, elektronické komunikace, ochrany osobních údajů či práv na soukromí.

5.1 Rovina ústavních práv a svobod

V České republice mají základní lidská práva a svobody pevný základ především v Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod. Je proklamováno, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné (Česko, 1993a).

V kontextu kyberšikany a s ohledem na ústavní právo v České republice je důležité zohlednit několik klíčových článků z Listiny základních práv a svobod (dále jen LZPS). Článek 7 LZSP zdůrazňuje právo na lidskou důstojnost, což je často ohroženo kvůli kyberšikaně, která může mít vážné psychologické důsledky pro oběti. Článek 10 LZSP týkající se svobody slova a práva na informace nás nutí přemýšlet o rovnováze mezi svobodou slova a ochranou jednotlivce před šikanou, což může být komplikováno v digitálním prostředí. Článek 17 LZSP se vztahuje k právu na ochranu soukromého a rodinného života. Mnoho obětí kyberšikany čelí narušení svého soukromí, například prostřednictvím neoprávněného sdílení osobních informací nebo fotografií. Článek 8 LZSP zdůrazňuje důležitost ochrany osobních údajů, což může být zásadní v případech kyberšikany spojené s rozšiřováním nebo zneužíváním osobních údajů obětí. A článek 37 LZSP garantuje právo na spravedlivý a rychlý soudní proces, což je nezbytné pro oběti, které hledají spravedlnost.

5.2 Rovina trestního práva

Trestný čin lze v právním kontextu definovat jako chování nebo jednání, které je zákonem určeno jako protiprávní a za něž může být pachatel potrestán. Konkrétně § 13 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb. definuje trestný čin jako protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně (Česko, 2009b). Jedná se o konkrétní formu porušení právních norem, které společnost považuje za natolik závažné, že je třeba

je sankcionovat trestem, ať už v podobě odnětím svobody, pokutou nebo jiným způsobem. Hlavním účelem je ochrana společnosti, práv a svobod jednotlivců před nelegitimním zásahem či útokem. V této souvislosti je třeba zmínit, že česká judikatura nepoznává koncept *kyberšikany* jako samostatného trestného činu. V praxi se při vyšetřování takových činů Policie České republiky opírá o různá relevantní ustanovení trestního zákoníku. Například tyto paragrafy mohou sloužit jako základ pro postih jednání, která by v širším kontextu mohla být považována za projevy určitých forem kyberšikany.

§ 175 zákona č. 40/2009 Sb. Vydírání

- Doxing: Pokud se zveřejnění osobních informací využije k vydírání.
- Trickery: Pokud je manipulace použita k získání kompromitujících informací, které jsou následně použity k vydírání.

§ 184 zákona č. 40/2009 Sb. Pomluva

- Falešné informace: Když někdo šíří nepravdivé informace o oběti s cílem poškodit její pověst.
- Hanobení: Když jsou online šířeny informace, které očerňují oběť a snižují její důstojnost ve veřejném vnímání.

§ 191 zákona č. 40/2009 Sb. Šíření pornografie

- Revenge porn: Když osoba nahrává nebo šíří kompromitující obrázky nebo videa oběti bez jejího souhlasu.

§ 192 zákona č. 40/2009 Sb. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

- Sexting mezi nezletilými: Když nezletilí sdílejí explicitní obrázky s ostatními.

§ 193 zákona č. 40/2009 Sb. Zneužití dítěte k výrobě pornografie

- Manipulace: Když je dítě manipulováno nebo přesvědčováno k vytvoření nevhodného obsahu pro šířitele.

§ 202 zákona č. 40/2009 Sb. Svádění k pohlavnímu styku

- Grooming: Když dospělá osoba online manipuluje dítě s cílem sexuálního zneužití.

§ 287 zákona č. 40/2009 Sb. Šíření toxikomanie

- Šíření informací o drogách: Když je online šířena informace o výrobě nebo konzumaci drog, což může být považováno za šíření toxikomanie.

§ 352 zákona č. 40/2009 Sb. Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

- Kyberšikana zaměřená na konkrétní skupinu: Když je šikana cílená na konkrétní etnickou, národnostní nebo jinou skupinu osob.

§ 353 zákona č. 40/2009 Sb. Nebezpečné vyhrožování

- Vyhrožování: Když agresor vyhrožuje oběti násilím nebo jinými nežádoucími důsledky online.

§ 354 zákona č. 40/2009 Sb. Nebezpečné pronásledování

- Online stalking: Když někdo online systematicky sleduje, obtěžuje nebo zastrašuje oběť.

§ 355 zákona č. 40/2009 Sb. Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

- Rasistické nebo xenofobní komentáře: Když je online šířen obsah, který hanobí nebo diskriminuje na základě rasy, národnosti či etnického původu.

§ 356 zákona č. 40/2009 Sb. Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

- Šíření nenávisti: Když je online šířen obsah, který podněcuje k násilí nebo nenávisti vůči konkrétní skupině osob.

5.3 Rovina přestupkového práva

Přestupek je méně závažné porušení právních norem než trestný čin a je definován jako protiprávní jednání, které však kvůli své nižší závažnosti není postihováno trestem odnětím svobody, ale typicky pokutou, napomenutím či jinou méně závažnou sankcí. Konkrétně § 5 zákona č. 250/2016 Sb. říká, že přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin (Česko, 2016d). Přestupky často zahrnují taková jednání, která porušují veřejný řád, bezpečnost nebo morálku společnosti, ale vzhledem k jejich charakteru a důsledkům nevyžadují tak přísný trestní postih jako trestné činy. Přestupky jsou často upravovány

speciálními zákony nebo vyhláškami a jejich řešení je mnohdy v kompetenci specifických orgánů či úřadů, nikoliv trestních soudů.

Rovněž zákon o přestupcích nezná koncept *kyberšikany* v explicitní podobě. Přestože přestupkový zákon primárně řeší méně závažné protiprávní jednání než trestní zákon, obsahuje ustanovení aplikovatelná v kontextu kyberšikany. Policie České republiky v těchto případech často vychází z ustanovení §7 týkajícího se přestupků proti občanskému soužití podle zákona č. 251/2016 Sb. Zmíněný odstavec 1 písm. a) stanovuje, že fyzická osoba může jinému ublížit na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí, což se může týkat situací, kdy například agresor posílá oběti urážlivé zprávy či e-maily. Dle odstavce 1 písm. c) bod 3, který upravuje situaci, kdy fyzická osoba se vůči jinému dopustí schválnosti, lze tento paragraf aplikovat v případech sdílení kompromitujících informací s úmyslem poškodit či zesměšnit oběť. Odstavec 1 písm. c) bod 4 se týká jiného hrubého jednání a může být uplatněn v situacích systematického obtěžování oběti, například prostřednictvím neustálého odesílání zpráv či komentářů. Přestupkový zákon tedy poskytuje nástroje pro postih některých forem kyberšikany, aniž by specifikoval kyberšikanu jako konkrétní přestupek.

5.4 Další legislativní aspekty v českém právním řádu

Kyberšikana je komplexní problém, který se protíná s mnoha oblastmi českého práva. Jelikož vzniká v digitálním prostředí a je ovlivňovaná rychlým technologickým vývojem, vyžaduje tato problematika multidisciplinární přístup. V českém právním řádu existuje řada zákonů, které se mohou dotýkat problematiky spojené s kyberšikanou.

Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.)

§ 81 odst. 1 Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Toto ustanovení zdůrazňuje ochranu osobnosti člověka a jeho přirozených práv. V kontextu kyberšikany může být relevantní, pokud kyberšikana narušuje soukromí a osobnost oběti.

§ 85 odst. 1 Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením. V případě kyberšikany, kde může docházet k neoprávněnému šíření fotografií nebo videí oběti bez jejího souhlasu, je toto ustanovení mimořádně relevantní a může poskytnout základ pro právní ochranu oběti.

§ 86 Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo

pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy. V kontextu kyberšikany je toto ustanovení zvláště důležité, protože může adresovat situace, kdy útočníci nahrávají, šíří nebo zveřejňují soukromé informace nebo materiály oběti bez jejího souhlasu.

Zákon o elektronických komunikacích (zákon č. 127/2005 Sb.)

§ 67 Identifikace zlomyslných nebo obtěžujících volání. V kontextu kyberšikany je toto ustanovení důležité, protože nabízí právní oporu k odhalení a potrestání jednotlivců, kteří využívají elektronické komunikace k šikanování.

Zákon o ochraně osobních údajů (Zákon č. 101/2000 Sb.)

§ 10 Při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů. V kontextu kyberšikany, která může zahrnovat neoprávněné šíření či zpracování osobních údajů, může být toto ustanovení využito jako právní základ pro ochranu obětí. Nedodržení těchto povinností by mohlo mít za následek právní odpovědnost pachatele.

§ 44a odst. 1 Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem. V kontextu kyberšikany je tento paragraf významný, protože často je šikana spojena se zveřejněním osobních informací oběti bez jejího souhlasu. Toto ustanovení poskytuje právní rámec pro postih osob, které narušují soukromí jiných tím, že protiprávně sdílejí jejich osobní údaje. §44a odst. 2 Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč.

5.5 Legislativní rámec kybernetické bezpečnosti v ČR

V rámci legislativního zakotvení kybernetické bezpečnosti v České republice je klíčovým dokumentem zákon č. 181/2014 Sb. o kybernetické bezpečnosti. Tento zákon stanovuje základní rámec pro zabezpečení kybernetického prostoru České republiky, definuje kybernetické bezpečnostní incidenty a povinnosti subjektů v oblasti kybernetické bezpečnosti. Zároveň vytyčuje pravomoci Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NUKIB) v oblasti prevence, detekce, reakce a obnovy po kybernetických bezpečnostních

incidentech. Zákon také zahrnuje sankce pro subjekty, které nesplňují své povinnosti v oblasti kybernetické bezpečnosti.

5.6 Pohled Evropského právního rámce

V rámci evropského práva neexistuje jednotný přístup k definici a trestání *kyberšikany*, což komplikuje efektivní řešení tohoto fenoménu na úrovni EU. Avšak některé směrnice a dokumenty, ačkoliv nemusí explicitně zmiňovat termín *kyberšikana*, mohou mít dopady na tuto problematiku tím, jak upravují digitální chování a komunikaci.

Budapešťská úmluva o kyberkriminalitě je jedním z klíčových dokumentů, který, přestože primárně cílí na širší spektrum kybernetické kriminality, vytváří rámec pro spolupráci států v boji proti trestné činnosti v kyberprostoru (Council of Europe, 2001). Důležitost ochrany práv a svobod jednotlivců v digitálním prostředí, které úmluva zdůrazňuje, může mít nepřímé důsledky pro boj proti kyberšikaně tím, že podporuje vytvoření legislativního prostředí, které klade důraz na respektování práv jednotlivců online.

6 Analýza potřebnosti projektu

Na území města Přerova se dlouhodobě uplatňovaly různé preventivní programy zaměřené na děti a mládež s cílem chránit je před různými sociálně patologickými jevy. Těchto iniciativ se ujímají jak státní, tak i nestátní organizace. V průběhu let bylo zjištěno, že preventivní aktivity často trpí duplicitou a nedostatečným dosahem, kdy na základě těchto zjištění a při spolupráci jednotlivých organizací bylo dosaženo závěru, že je nutné preventivní aktivity koordinovat

a dosáhnout tím co nejvyšší možné efektivitu (Přerov statutární město, 2023), což vedlo k vytvoření unikátní Preventivní skupiny Přerov v roce 2004/2005.

Nicméně, v rámci digitálního věku, kdy se děti stávají čím dál tím více zapojeny do online komunit, se objevuje nová problematika – kyberšikana. Tento jev představuje **nové riziko** pro mladé lidi, které se může projevat v různých formách a může mít vážné psychologické, emocionální i sociální důsledky. Současně s tím je také zjevná potřeba posilovat právní povědomí mezi mládeží, aby rozuměli svým právům a povinnostem v digitálním prostředí.

6.1 Příčiny problému a jeho dopady na cílovou skupinu

V rychle se měnícím technologickém prostředí narůstá komplexita vztahů mezi generacemi. Zatímco děti a mládež jsou stále více ponořeny do světa digitálních technologií, často jim chybí nezbytná právní povědomost a schopnost rozpoznat rizika spojená s tímto světem.

Z výsledků výzkumu z roku 2019 *České děti v kybersvětě* vyplývá, že polovina mladších **děti ve věku 7-12 let (51,75 %)**, které jsou aktivní v digitálním prostředí, nejčastěji navštěvují sociální sítě a jsou na těchto platformách plně aktivní. Toto číslo je obzvláště znepokojivé, když zohledníme, že mnoho z těchto platforem má minimální **věkový limit 13 let**. U skupiny starších dětí ve věku 13-17 let je tento trend ještě výraznější, kdy 75,61 % z nich pravidelně využívá sociální sítě. YouTube dominuje mezi všemi platformami s obrovským podílem 89,51 % uživatelské aktivity (Kopecký a kol. 2015). Takto vysoká míra zapojení dětí a mládeže do online světa zdůrazňuje potřebu vzdělávání v oblasti právního povědomí. Děti, zejména ty v nižších ročnících základních škol, často nedokážou plně pochopit koncepty jako je soukromí, důsledky online interakce a právní odpovědnost. V důsledku toho se **stávají snadnými cíli pro kyberšikana a jiné formy online agrese**.

Přestože mládež je stále více aktivní v online prostředí, doprovází ji nárůst kybernetické kriminality. Policie ČR od roku 2011 eviduje počty trestných činů spáchaných v kyberprostoru, přičemž tento trend ukazuje **setrvalý růst** od 1 502 trestných činů v roce 2011 do 8 417 trestných činů v roce 2019 (Policie ČR, 2023b).

V roce 2019 bylo evidováno 8 417 trestných činů v oblasti kybernetické kriminality, což oproti předchozímu roku představuje **nárůst** o více než 1 600 skutků. Z těchto případů byly nejčastější **formy podvodného jednání**, což potvrzuje riziko, kterému jsou děti na internetu vystaveny. Významný nárůst byl také u případů tzv. hackingu, s 930 nahlášenými případy v tomto roce (Policie ČR, 2023b). Navíc, stále se zvyšuje počet mladých pachatelů v oblasti mravnostní kriminality, což zdůrazňuje naléhavou **potřebu osvěty a vzdělávání**.

Takto vysoká míra zapojení dětí a mládeže do online světa zdůrazňuje potřebu vzdělávání v oblasti právního povědomí. V důsledku toho se stávají snadnými cíli pro kyberšikanu a jiné formy online agrese. Může to vést nejen k psychologickým a emocionálním škodám na obětech kyberšikan, ale také k potenciálnímu nárůstu kriminality mezi mládeží. Je zřejmé, že v oblasti digitálního vzdělávání a právního povědomí je stále co zlepšovat.

6.2 Příklady řešení dané problematiky v projektech v ČR

V České republice se postupně formuje řada projektů zaměřených na osvětu a prevenci v oblasti kybernetické bezpečnosti a kyberšikan. Jedním z předních a celorepublikově rozšířených projektů je **E-Bezpečí**, který se specializuje na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu v souvislosti s rizikovým chováním na internetu a přidruženými fenomény. Co je významné, tento projekt se neomezil jen na potenciální rizika, ale v posledních letech se také zaměřuje na pozitivní aspekty a využití IT ve vzdělávání a každodenním životě (E-Bezpečí, 2022). Dále portál **Prevence kriminality v České republice**, který provozuje Ministerstvo vnitra České republiky, představuje centrální místo pro aktuální informace, osvětové materiály a doporučení z oblasti prevence kriminality, včetně klíčového segmentu kyberkriminality. Jako hlavní rozcestník v této problematice pomáhá široké veřejnosti i odborníkům lépe rozumět rizikům spojeným s digitálním prostředím, a poskytuje nástroje a strategie pro jejich prevenci a řešení (Prevence kriminality v České republice, 2023).

V oblasti problematiky kyberšikan a souvisejících rizik v České republice působí řada organizací a projektů. **Dětské krizové centrum** poskytuje podporu a asistenci obětem kyberšikan a jejich rodinám (Dětské krizové centrum, 2023). **Národní úřad pro**

kybernetickou a informační bezpečnost se zaměřuje na širší aspekty kyberbezpečnosti a informační bezpečnosti na národní úrovni (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, 2023). Iniciativa **Zapojme všechny.cz** se pak věnuje problematice šikany a kyberšikany z pedagogické a školní perspektivy. Projekt **Alpateam** je platformou, která upozorňuje na často opomíjené téma šikany a nabízí mladým lidem prostor pro diskusi o svých zkušenostech a získání důležitých informací (Alpateam, 2023).

6.3 Policie ČR a kybernetická kriminalita

Policie ČR hraje klíčovou roli v boji proti kybernetické kriminalitě a kyberšikaně, což se odráží ve stále rostoucím počtu zaznamenaných případů v tomto sektoru. Kromě své tradiční role v trestním stíhání a vyšetřování těchto případů, Policie ČR také spolupracuje s řadou organizací a institucí na preventivních programech a osvětových kampaních. Toto partnerství se zaměřuje na vytváření vědomí mezi mládeží a širokou veřejností o potenciálních hrozbách v digitálním světě a poskytuje nástroje a informace potřebné k zajištění online bezpečnosti.

Navíc se Policie ČR aktivně snaží přiblížit mladším generacím prostřednictvím moderních komunikačních kanálů a platforem. Jedním z projektů, který Policie ČR zaštituje, je preventivní projekt **Tvoje cesta onlinem**. Tento projekt je zaměřen na osvětu dětí, týká se internetových rizik, demonstruje na konkrétních situacích metody, jakými se online agresori snaží navázat kontakt s možnými oběťmi, jak je ovlivňují a jaké veřejně dostupné údaje využijí (Policie ČR, 2019d). S cílem lépe rozumět dynamice online světa, policie také investuje do školení svých zaměstnanců v oblasti kyberbezpečnosti a digitálního práva. A to s vírou, že takový integrovaný přístup, kombinující represivní a preventivní metody, **bude účinnější** v řešení problému kyberšikany a souvisejících online hrozeb v budoucnu.

6.4 Příklady řešení dané problematiky v projektech v zahraničí

V rámci národních projektů zaměřených na kyberbezpečnost a ochranu dětí online se snaží státy zavést významné iniciativy. Pod záštitou Evropské unie běží projekt s názvem **Better Internet for Kids**, který má za cíl vytvářet lepší internet pro děti a mládež prostřednictvím sdílení zdrojů, služeb a osvědčených postupů mezi evropskými centry pro bezpečnější internet (Better Internet for Kids, 2023). Ve Spojených státech se klade důraz na digitální gramotnost prostřednictvím programu **Stop.Think.Connect.**, který se zaměřuje na národní snahu porozumět, řídit a minimalizovat rizika v kybernetické infrastruktuře (CISA, 2023). V Anglii stojí v čele oblasti

online bezpečnosti projekt **UK Safer Internet Centre**, který koordinuje různé aktivity spojené s online bezpečností pro děti a mládež (UK Safer Internet Centre, 2023).

6.5 Mezinárodní boj proti kyberkriminalitě

V rámci snah o boj s kyberkriminalitou a ochranu nejzranitelnějších skupin, zejména nejmladších uživatelů internetu, se na policejní úrovni rozvíjí intenzivní mezinárodní spolupráce. Klíčovou roli v kontextu Evropské unie hraje specializovaná jednotka Europolu, *European Cybercrime Centre (EC3)*. Její zřízení bylo reakcí na potřebu posílení kapacit orgánů činných v trestním řízení v oblasti kyberkriminality v EU s cílem lépe chránit evropské občany, podniky a instituce před online hrozbami (Europol, 2023). Ve Spojených státech stojí v čele tohoto úsilí *FBI* s iniciativami zaměřenými na kyberbezpečnost a prevenci kybernetické kriminality (FBI, 2023). V Anglii je pak klíčovou agenturou *National Crime Agency's CEOP Command*, která se věnuje ochraně dětí před online vykořisťováním a zneužíváním (NCA, 2023).

6.6 Identifikace a kategorizace zainteresovaných stran – stakeholdeři

Kyberšikana a nedostatečné právní povědomí jsou problematiky, které mohou mít značný dopad na jednotlivce i celou společnost. Účinná řešení těchto otázek vyžadují komplexní přístup a zapojení různých aktérů. Proto je důležitá identifikace a analýza zainteresovaných stran neboli stakeholderů, kteří jsou přímo či nepřímo ovlivněni touto problematikou, nebo kteří mohou mít vliv na její řešení. Rozlišení a pochopení role každého stakeholdera je klíčové pro navržení a implementaci efektivních strategií boje proti kyberšikaně a zvyšování právního povědomí.

Primární stakeholdeři

Jedná se o žáky sedmých tříd osmi základních škol situovaných na území města Přerova. Tato cílová skupina, která je tvořena dětmi ve věku 12-13 let, představuje klíčový bod zájmu projektu. Očekává se, že na tuto skupinu bude mít projekt největší dopad. Žáci sedmých tříd jsou proto primárními stakeholdery, kteří jsou předpokládánými primárními recipienty preventivních a edukačních opatření navržených v rámci projektu.

Sekundární stakeholdeři

Sekundárními stakeholdery jsou kamarádi žáků z primární cílové skupiny. Jejich znalost problematiky kyberšikany a právního povědomí je považována za významnou, protože se jedná o vrstevníky, s nimiž mají žáci z cílové skupiny těsné sociální vztahy. Rovněž za sekundární stakeholdery jsou považováni rodinní příslušníci, kteří mají na žáky významný vliv a mohou pomoci ve výchově k odpovědnému chování na internetu.

Institucionální stakeholderi

Školy, zejména jejich vedení a pedagogové, mají klíčový význam pro realizaci projektu. Nejenže poskytnou prostor pro jeho provedení, ale také se stávají nezbytnými pro šíření informací a osvětu mezi žáky i rodiči.

Organizační stakeholderi

Město Přerov má zájem na zvyšování povědomí o kyberšikaně, což je v souladu s celkovým cílem projektu. Městská policie Přerov může být také považována za stakeholdera, avšak jen okrajově, protože její primární úkoly se nekryjí přímo s cíli dílčího projektu. Policie ČR řeší trestné činy spáchané v online prostředí, a proto může být vnímána jako přímý stakeholder.

Všechny organizace zapojené do tohoto projektu mohou být považovány za stakeholdery, protože přímo či nepřímo přispívají k jeho úspěchu. Navíc, tento projekt má potenciální vliv na celou komunitu města Přerova, což z něj činí společenský zájem.

Vládní stakeholderi

Projekt má potenciál zaujmout Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které má zájem na podpoře vzdělávacích programů, jež zvyšují právní povědomí a bezpečnost dětí a mládeže. V širokém kontextu by tak stakeholderem mohl být každý občan České republiky.

7 Demografický profil a velikost cílové skupiny

Cílovou skupinu tohoto projektu tvoří žáci 7. tříd osmi různých základních škol a gymnázií v Přerově. Ve školním roce 2023/2024 se ideálně projektu zúčastní celkem **411 chlapců a dívek ve věku 12–13 let**. Data o počtu a pohlavním složení žáků byla získána přímo od osmi základních škol a gymnázia v Přerově. Informace byly shromážděny v průběhu měsíce října roku 2023.

Tabulka 1: Počet žáků v sedmé třídě ZŠ.

Přehled žáků v sedmých třídách základních škol				
Název školy	Počet 7. tříd na základní škole	Celkový počet žáků v 7. třídě	Chlapci	Dívky
ZŠ Přerov, Za mlýnem 1	2	51	27	24
ZŠ Přerov, Boženy Němcové 1252/2	2	29	12	17
ZŠ Přerov, Hranická 1229/4	3	56	26	30
ZŠ Přerov, Želatovská 1228/6	2	28	18	10
ZŠ Přerov, U Tenisu 171/4	3	78	37	41
ZŠ Přerov, Svisle 166/8	2	40	16	24
ZŠ Přerov, Trávník 165/27	4	73	39	34
Gymnázium Jakuba Škody, Přerov, Komenského 29	2	56	30	26
Celkem	20	411	205	206

Zdroj: Vybrané základní školy.

7.1 Dosah Primárně preventivní skupiny

V kontextu širšího dosahu je klíčové poznamenat, že ve školním roce 2022/2023 realizovala Primárně preventivní skupina celkově 154 preventivních programů, v rámci nichž bylo osloveno 2873 žáků základních škol a gymnázií v Přerově (MP Přerov, 2022). Od zahájení těchto preventivních programů v roce 2004 se jich celkově zúčastnilo více než 35 000 žáků. Tento údaj významně podtrhuje dlouhodobý dosah a relevanci těchto preventivních programů.

Přestože byly programy výrazně omezeny během školního roku 2019/2020 kvůli pandemii COVID-19, očekává se, že budou i nadále relevantní v následujících letech.

Tabulka 2: Přehled činnosti.

Přehled přednáškové činnosti 2004/2005 až 2022/2023							
Školní rok	Besedy (počet)					Celkem besed	Počet žáků
	Městská policie Přerov	Policie ČR	Pedagogicko-psychologická poradna	OSPOD – Kurátorky	OSPOD		
2004/2005	86	26	22	10	74	218	x
2005/2006	75	24	19	17	60	195	x
2006/2007	92	22	19	18	59	210	x
2007/2008	89	13	20	24	51	197	x
2008/2009	80	20	19	17	24	160	3092
2009/2010	80	11	18	18	41	168	3030
2010/2011	82	20	18	22	55	197	3810
2011/2012	77	18	8	19	x	122	x
2012/2013	83	21	18	17	x	139	x
2013/2014	79	14	41	13	x	147	2890
2014/2015	78	15	39	18	x	150	3223
2015/2016	79	12	39	15	13	158	3290
2016/2017	81	17	38	20	14	170	3604
2017/2018	84	23	37	18	18	180	3720
2018/2019	80	14	25	17	19	155	3304
2019/2020	Covid 19						
2021/2022	77	12	23	12	9	133	2486
2022/2023	84	20	15	22	13	154	2873

Zdroj: Preventivní skupina Městské policie Přerov.

7.2 Charakteristika cílové skupiny dětí

Žáci v cílové skupině jsou ve věku 12–13 let a pocházejí z různých sociálních a ekonomických podmínek. Z aktuálního přehledu žáků v sedmých třídách základních škol v Přerově vyplývá, že celkem 411 žáků (205 chlapců a 206 dívek) tvoří potenciální účastníky preventivních

programů. Co je společné pro všechny, je jejich **aktivita v online prostředí**. Toto chování představuje značné **potenciální riziko v oblasti kyberšikany a souvisejících právních aspektů**. Naléhavost a důležitost implementace preventivních programů pro tuto demografickou skupinu je zdůrazněna kombinací těchto charakteristik s širokým dosahem preventivních programů.

8 Metodologie získání a vyhodnocení dat

V rámci našeho projektu zaměřeného na problematiku kyberšikany a právního povědomí mezi žáky sedmých tříd v Přerově byla využita kombinace různých metodologických přístupů, jenž zahrnovala pozorování, sběr dat o účasti žáků, primární analýzu informací o relevantních projektech a sekundární analýzu existující literatury a výzkumů v oblasti kyberšikany a právního povědomí. Tento komplexní přístup nám umožnil získat hlubší vhled do problematiky a poskytl širší kontext pro naše zjištění.

8.1 Metody sběru dat

Pro získání komplexního pohledu na problematiku kyberšikany a právního povědomí mezi žáky 7. tříd na základních školách v Přerově byly použity následující metody:

- **Pozorování:** Účast na přednáškách umožnila hlubší porozumění různých aspektů problematiky.
- **Sběr dat o počtech žáků:** Kvantitativní analýza byla provedena s cílem zjistit maximální počet žáků, kteří se projektu aktuálně účastní.
- **Primární analýza:** Získání obecných informací o projektu Primární prevence ve městě Přerově a o projektu Kyberšikana a právní povědomí.
- **Sekundární analýza:** Rešerše existující literatury a výzkumů týkajících se problémů souvisejících s řešenou problematikou.

8.2 Vyhodnocení výchozího stavu

Na základě získaných dat a literární rešerše bylo možné vyhodnocení výchozího stavu. Důležitá zjištění zahrnují:

- Velká část cílové skupiny je aktivní v online prostředí, často na sociálních sítích.
- Žáci se potýkají s řadou rizik v online prostředí, včetně nových forem kyberšikany, což zdůrazňuje potřebu adaptivních preventivních opatření.
- Věková specifická: Žáci ve věku 12–13 let jsou vystaveni rizikům, která jsou často spojena s jejich věkem, včetně nedostatečného uvědomění si potenciálních následků svého online chování.
- Nedostatečná informovanost: Velká část žáků nemá dostatečné povědomí o právních rizicích a následcích spojených s online chováním.

- Nedostatečná aktivita: Bylo zjištěno, že během besed a přednášek je aktivita a zapojení žáků často nízké, což zdůrazňuje potřebu inovativních přístupů k výuce, například prostřednictvím modelových interaktivních rozhovorů.

8.3 Etické hledisko při sběru dat

V rámci získání dat byly dodrženy etické zásady, aby byla zajištěna integrita výzkumu a ochrana citlivých dat.

9 Cíl projektu

Projekt *Kyberšikana a právní povědomí* si klade za cíl rozvíjet informovanost a preventivní opatření proti kyberšikaně mezi žáky sedmých tříd základních škol v Přerově. Důležitým záměrem projektu je propojit edukační strategie s praktickými nástroji sociální intervence. To zahrnuje posilování komunikace mezi žáky, školami a rodiči a zvyšování schopnosti mladých lidí **identifikovat a adekvátně reagovat** na rizika kyberprostoru.

Podstatným cílem je také budování efektivní spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a bezpečnostními složkami, jako je policie, pro vytvoření uceleného přístupu k prevenci kyberšikany. Tento integrovaný přístup je klíčový pro vytváření bezpečného a podpůrného prostředí pro žáky.

Cíl projektu *Kyberšikana a právní povědomí*

V rámci 45minutových prezentací pro žáky sedmých ročníků v základních školách v Přerově je cílem se zaměřit na profesionální vzdělávání a osvětu v oblasti kyberšikany a právního povědomí. Do konce školního roku dosáhnout **zvýšení povědomí o kyberšikaně a právním povědomí mezi alespoň 80 % účastníků** s následným sekundárním dopadem na okolí účastníků. Je kladen důraz na rozvíjení schopností žáků **rozpoznat hrozby online prostředí**, poskytování nástrojů pro bezpečné a zodpovědné chování na internetu a podporu jejich aktivního zapojení prostřednictvím interaktivního rozhovoru.

K těmto cílům projekt přidává implementaci inovativních metod vzdělávání, jako je interaktivní modelový rozhovor, který slouží jako nástroj pro aktivní zapojení žáků a umožní jim prohlubovat své porozumění tématu skrze diskusi. Dále projekt zahrnuje vytvoření evaluačních dotazníků pro lektory a žáky, které poslouží k posouzení efektivity vzdělávacích aktivit a jejich vlivu na změnu chování a postojů k tématu kyberšikany.

Zásadní je také **seznámení žáků s prací a činnostmi** profesí, které se podílejí na prevenci a řešení problémů kyberšikany, jako jsou policisté a sociální pracovníci. Toto seznámení pomůže žákům **lépe pochopit různé aspekty sociálního a právního systému** a jejich roli v ochraně před kyberšikanou.

Výsledkem těchto aktivit bude **posílení sebevědomí** žáků v digitálním prostředí, větší **právní povědomí** a rozvoj schopností **identifikovat a čelit kyberšikaně**. Očekává se, že tím dojde ke **snížení pravděpodobnosti výskytu** kyberšikany mezi žáky a k posílení jejich schopnosti

aktivně se zapojit do diskusí a debat o této problematice, čímž se podpoří jejich **kritické myšlení a reflexe vlastních zkušeností.**

10 Klíčové aktivity a indikátory splnění

Projekt *Kyberšikana a právní povědomí* byl navržen s cílem poskytnout žákům základních škol důležité informace a náhledy na problematiku kyberšikany a její dopady. Tato kapitola podrobně popisuje klíčové aktivity a indikátory splnění projektu.

- **Zářijové plánovací setkání:**

Indikátory: Účinnost plánování a stanovení strategických priorit pro nadcházející školní rok, úspěšné naplánování časového rozvrhu a koordinace mezi zúčastněnými organizacemi.

- **Realizace vzdělávacích přednášek v základních školách:**

Indikátory: Počet realizovaných přednášek, dosažení plánovaného počtu škol a žáků.

- **Měsíční koordinační schůze:**

Indikátory: Účinnost koordinace projektu, řešení aktuálních problémů, zlepšení průběhu projektu na základě těchto schůzí.

- **Zhodnocení bezprostředního dopadu přednášek:**

Indikátory: Míra zapojení a reakce žáků na přednášky.

- **Použití a analýza evaluačních dotazníků pro žáky:**

Indikátory: Dílčí hodnocení obsahu a účinnosti přednášek na základě zpětné vazby od žáků, včetně jejich schopnosti rozpoznat a reagovat na kyberšikanu.

- **Červnové evaluační setkání:**

Indikátory: Úspěšnost projektu na základě dosažených cílů, identifikace silných a slabých stránek programu, přínos pro další směřování a plánování.

- **Celkové hodnocení efektivity přednášek včetně interaktivních prvků:**

Indikátory: Hodnocení celkového dopadu přednášek a interaktivních aktivit na porozumění žáků k tématu kyberšikany.

- **Použití a analýza evaluačních dotazníků lektorem:**

Indikátory: Subjektivní hodnocení účinnosti výuky, interakci a zapojení žáků a celkový dopad a přínos prezentace podle lektora.

- **Použití a analýza evaluačních dotazníků pro žáky:**

Indikátory: Kvalitativní a kvantitativní hodnocení obsahu a účinnosti přednášek na základě zpětné vazby od žáků, včetně jejich schopnosti rozpoznat a reagovat na kyberšikanu.

11 Management rizik

Rozbor managementu rizik poskytuje analýzu potenciálních rizik, která mohou ovlivnit úspěšné dosažení cílů projektu zaměřeného na zvýšení povědomí o kyberšikaně mezi žáky základních škol. S využitím matrice hodnocení rizika jsou identifikována klíčová rizika a navrhována preventivní opatření. Zkoumají se faktory, jako jsou nízký zájem o projekt či nedostatečné technologické vybavení školy a jsou navrženy strategie pro snižování jejich rizik. Pro každé identifikované riziko je posouzena pravděpodobnost jeho výskytu a potenciální vliv na projekt. V rámci kapitoly jsou také představeny metody pro průběžnou revizi a aktualizaci rizikového profilu projektu, což zahrnuje pravidelné konzultace s pedagogy, lektory a dalšími zúčastněnými stranami. Tento proces je navržen tak, aby byl v souladu s obecnými zásadami projektového managementu a poskytoval návod k efektivnímu a udržitelnému řízení projektu.

Tabulka 3: Management rizik.

Management rizik		
Identifikace rizika	Hodnocení rizika	Návrhy preventivních opatření
Neefektivní využití dostupných prostředků.	Nízká pravděpodobnost, střední vliv na naplnění cílů projektu.	Důkladné plánování a sledování rozpočtu, pravidelné revize a optimalizace nákladů.
Nízký zájem o projekt.	Nízká pravděpodobnost, výrazný vliv na naplnění cílů projektu.	Intenzivní propagace projektu mezi pedagogy, rodiči a žáky. Pravidelná zpětná vazba mezi pedagogy a lektorem.
Komplexnost informací.	Střední pravděpodobnost, střední vliv na naplnění cílů projektu.	Společné konzultace mezi pedagogy a lektorem o vhodné prezentaci poskytovaných informací.

Konkurenční vzdělávací projekty.	Nízká pravděpodobnost, potenciálně velký vliv na naplnění cílů projektu.	Zjištění konkurenčního prostředí. Zaměření na přidanou hodnotu projektu.
Pandemie a nucená online výuka.	Středně vysoká pravděpodobnost, střední vliv na naplnění cílů projektu.	Lektor může svůj výklad nahrát či poskytnout prezentaci online.
Nedostatečné technologické vybavení škol pro online výuku.	Vysoká pravděpodobnost, vysoký vliv na naplnění cílů projektu.	Průzkum technologického vybavení škol. Investice do nezbytné techniky a softwaru. Školení pro zaměstnance školy v používání technologií.
Omezená schopnost aktualizace obsahu v reakci na nové online hrozby.	Střední pravděpodobnost, střední vliv na projekt.	Stanovení pravidelných revizí materiálů.
Přeplnění obsahem – riziko, že informace budou příliš obsáhlé a žáci je nebudou vnímat v celku.	Střední pravděpodobnost, střední vliv na naplnění cílů projektu	Vytvoření kompaktnějšího modulu a srozumitelného interaktivního modelového rozhovoru.
Nesprávný odhad aktuálních online hrozeb mezi mládeží.	Střední pravděpodobnost, střední vliv na naplnění cílů projektu.	Sledování aktuálních online hrozeb, kterým mladí lidé čelí.
Nedostatek zkušených lektorů.	Nízká pravděpodobnost, výrazný vliv na naplnění cílů projektu.	Zaškolení lektorů, kvalitní příprava podkladů pro lektory.

Zdroj: Vlastní tvorba.

12 Výstupy a předpokládané výsledky projektu

V dnešní digitální éře je důležitější než kdy dříve, aby mladí lidé byli vybaveni nástroji a znalostmi k navigaci online světem bezpečným způsobem. Projekt *Kyberšikana a právní povědomí* je navržen tak, aby poskytoval klíčové informace a výukové zdroje, které budou žákům základních škol pomáhat v identifikaci a řešení rizik spojených s kyberšikanou a zvýšení jejich právního povědomí.

Výstupy projektu:

- Interaktivní modelový rozhovor, který slouží jako nástroj pro aktivní zapojení žáků a umožní jim prohlubovat své porozumění tématu skrze diskusi.
- Evaluační dotazník pro lektory.
- Evaluační dotazník pro žáky.
- Seznámení se s prací a činnostmi policisty.
- Seznámení se s prací sociálního pracovníka.

Předpokládané výsledky projektu:

- Posílení sebevědomí žáků v digitálním prostředí a rozvoj jejich schopností identifikovat a čelit kyberšikaně.
- Větší právní povědomí mezi žáky, což jim poskytne nástroje k ochraně v online světě.
- Rozšíření povědomí o problematice kyberšikany mezi žáky, učiteli a rodiči, což vytvoří bezpečnější online komunitu.
- Snížení pravděpodobnosti, že žáci budou oběťmi kyberšikany, díky získaným znalostem a dovednostem.
- Aktivní zapojení žáků v diskusích a debatách na téma kyberšikany, což podpoří jejich kritické myšlení a reflexi vlastních zkušeností.
- Větší schopnost žáků rozpoznat a řešit problematické situace v online prostředí, včetně identifikace různých forem kyberšikany a porozumění důsledkům jejich vlastního online chování.

Tímto projektem doufám, že přispějí k vytvoření silnější a více informované komunity mladých lidí, kteří budou schopni čelit výzvám a rizikům digitálního světa s větším porozuměním a sebevědomím.

13 Popis přidané hodnoty projektu

Klíčové aktivity tohoto projektu se zaměřují **na osvětu a vzdělávání** žáků základních škol v oblasti kyberšikany a právního povědomí. Hlavním cílem je vytvářet prostředí, kde se žáci cítí informováni, bezpečně a schopni čelit výzvám digitálního věku. Kyberšikana je aktuálním a narůstajícím problémem, který má mnohdy devastující důsledky pro mladé lidi. V rámci projektu budou žáci seznámeni s konkrétními formami kyberšikany, se způsoby, jak jí předcházet, a také s důležitými aspekty právního povědomí.

Interaktivní rozhovor, který je součástí projektu, nabízí žákům unikátní příležitost k zapojení a aktivní účasti v diskusi, což je klíčové pro efektivní pochopení a internalizaci tématu. Tato forma vzdělávání se ukázala být mnohem účinnější než tradiční přednáškový formát, protože žáci jsou stimulováni k **aktivnímu myšlení a reflektování svých vlastních zkušeností**.

Projekt přináší významný sociální přínos tím, že posiluje povědomí a dovednosti mladých lidí v online bezpečnosti. Jako takový by mohl být použit i v jiných prostředích, jako jsou např. nízkoprahová centra či dětské domovy, kde by mohl poskytovat cennou podporu v oblasti prevence kyberšikany mezi sociálně znevýhodněnými skupinami mládeže.

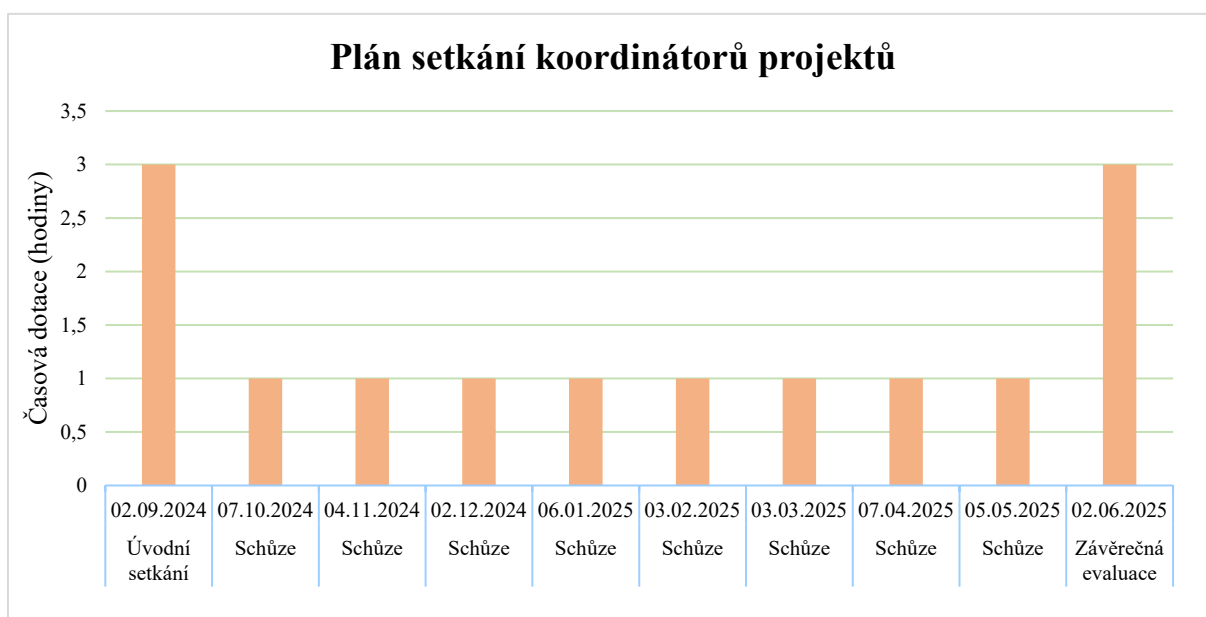
Díky tomuto projektu nejenže děti získají hlubší porozumění tématu kyberšikany a právního povědomí, ale také budou vybaveni nástroji a znalostmi, které je ochrání v online prostředí. Mimo to, děti, které jsou vzdělány v těchto oblastech, mohou své poznatky dále sdílet s vrstevníky, rodinou a širší komunitou, což má potenciál šířit povědomí a vytvářet bezpečnější online komunitu pro všechny.

14 Harmonogram

Úvodem je třeba zdůraznit, že realizace unikátního Primárně preventivního programu je výsledkem koordinovaného úsilí zainteresovaných organizací, které začíná setkáním v září a končí evaluací v červnu. Na zářijovém setkání se diskutuje o strategických prioritách a plánování časového rozvrhu na nadcházející školní rok. Během školního roku se jednou za měsíc, vždy první pondělí v měsíci v 08:00 hodin, koná schůze koordinátorů projektů, která má za cíl řešit dílčí problémy, které se vyskytnou. Koordinátoři, kteří zastupují různé instituce, fungují jako garanti jednotlivých oblastí v rámci celého Primárně preventivního programu, zajišťující jeho plynulý průběh a efektivitu, což zahrnuje vše od plánování po implementaci a hodnocení. Evaluace v červnu je pak věnována analýze dosažených cílů, identifikaci silných a slabých stránek programu a nastavení budoucího směřování.

Obrázek 1: Diagram plánu setkání.

Zdroj: Vlastní tvorba.

V rámci tohoto strukturovaného procesu se věnuje pozornost přípravě jednotlivých prezentací, které tvoří klíčovou složku programu. Příprava zahrnuje revizi výukových materiálů a konzultace se zástupci škol s cílem maximalizovat efektivitu a relevanci prezentovaného obsahu.

V této souvislosti je i klíčovým nástrojem Tabulka 2: Rozpis návštěv ve školním roce, která slouží jako platforma pro koordinaci mezi Policií České republiky a zapojenými školami.

Tabulka 4: Rozpis návštěv ve školním roce

Policie České republiky – rozpis návštěv 7. tříd v roce 2023/2024										
Název školy	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
ZŠ Přerov, Za mlýnem 1		Rezervní měsíc								
ZŠ Přerov, Boženy Němcové 1252/2										
ZŠ Přerov, Hranická 1229/4										
ZŠ Přerov, Želatovská 1228/6										
ZŠ Přerov, U Tenisu 171/4										
ZŠ Přerov, Svisle 166/8										
ZŠ Přerov, Trávník 165/27										
Gymnázium Jakuba Škody, Přerov, Komenského 29										

Zdroj: Vlastní tvorba.

Tabulka je strukturována do dvou hlavních os: svislé, reprezentující školy, a vodorovné, reprezentující školní měsíce. Modře vyznačená pole představují měsíce, ve kterých jsou naplánovány prezentace. Zatímco měsíce jsou fixní, konkrétní data jsou stanovena na základě bilaterálních jednání tak, aby byly respektovány kapacitní možnosti obou stran. Rezervní měsíc slouží jako náhradní termín pro naplánované prezentace, aby se zohlednily nečekané změny nebo potřeby škol.

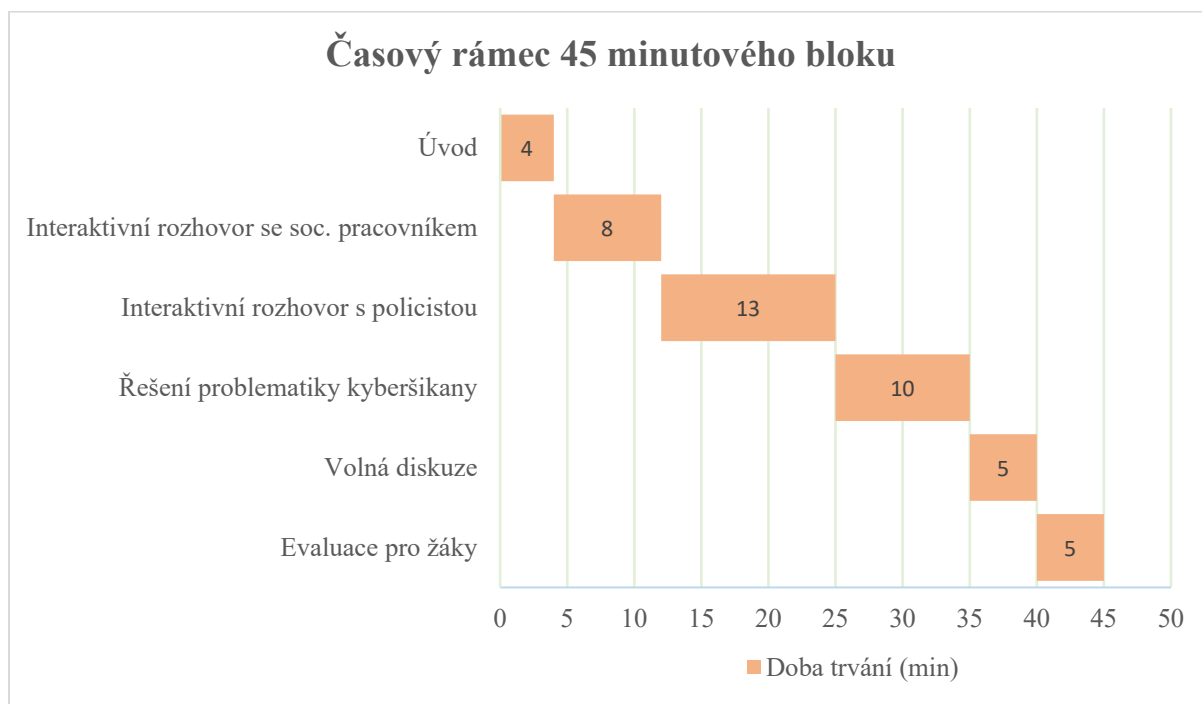
Každá prezentace je koncipována jako jednorázový 45minutový blok, což odpovídá délce standardní školní hodiny. Tento formát je navržen tak, aby se pro každou třídu uskutečnila jedna taková prezentace.

Po úvodním čtyřminutovém představení, které žáky seznámí s tématem a lektory, následuje modelový interaktivní rozhovor: první část se sociálním pracovníkem a druhá část s policistou. Tyto modelové rozhovory jsou zásadní pro zprostředkování relevantních informací.

V následujícím desetiminutovém segmentu se žáci zabývají řešením problémů týkajících se kyberšikany, které byly identifikovány během předchozích interaktivních modelových

rozhovorů. Pětiminutová volná diskuse pak poskytuje prostor pro zpětnou vazbu a sdílení názorů mezi žáky. Na závěr prezentace je vyhrazen čas pro vyplnění evaluačního dotazníku žáky. Pro detailní vizualizaci časového rozvržení jednotlivých segmentů prezentace slouží přiložená tabulka nazvaná časový rámec.

Tabulka 5: Časový rámec bloku

Zdroj: Vlastní tvorba.

15 Rozpočet

Projekt *Kyberšikana a právní povědomí* je součástí širšího unikátního Primárně preventivního programu, v rámci kterého každá zapojená instituce hradí své vlastní, specifické náklady. Díky této struktuře nevzniká potřeba centrálního společného rozpočtu. Členství ve skupině funguje na bázi **dobrovolnosti a bezplatnosti**. Činnost skupiny zahrnuje veškeré primárně preventivní aktivity zmíněných organizací a jako taková, ve formě tzv. balíčku, je nabízena školám v městě Přerově **zcela zdarma** (Přerov statutární město, 2023).

V rámci tohoto projektu poskytuje Policie České republiky prezentace na téma Kyberšikany a právního povědomí zdarma. I když samotná prezentace je bez nákladů, mohou vzniknout nezbytné provozní náklady, například spojené s tiskem materiálů. Tyto náklady jsou ovšem standardní a očekávané v rámci běžného provozu a rozpočtu Policie České republiky.

Prostory pro prezentaci a vybavení školních tříd jsou poskytovány školami zdarma v rámci jejich standardního provozu. Tímto způsobem školy aktivně podporují projekt a nabízejí svým žákům důležité informace bez dalších finančních výdajů.

Projekt je koncipován tak, aby co nejefektivněji využíval dostupných zdrojů, což vede k minimalizaci nákladů a zvyšuje jeho celkovou hodnotu pro komunitu.

16 Logframe projektu

Logický rámec, známý jako Logframe, funguje v našem bakalářském projektu jako nástroj projektového managementu. Nabízí strukturovaný a konkrétní přehled celého projektu, jehož cílem je zvýšení povědomí o kyberšikaně a právních aspektech online chování mezi žáky základních škol ve věku 12–13 let. Vize projektu, cíl, strategie dosažení, míra úspěšnosti a dlouhodobá udržitelnost jsou v logframe navzájem propojeny v logické sekvenci. Každý z těchto prvků je definován v souladu s metodou SMART, a zahrnuje objektivní ověřitelné ukazatele, jako je počet zapojených žáků a škol. V textu je také zachycena analýza rizik a předpokladů, na nichž je úspěch projektu závislý, a jsou rozloženy do kontextu dlouhodobé udržitelnosti a očekávaných dopadů na cílovou skupinu.

Tabulka 6: Logframe projektu.

Logframe projektu				
	Popis	Klíčové podmínky	Rizika	Pozitivní dopady
Vize projektu	Zvyšování povědomí o kyberšikaně a právních aspektech spojených s online chováním mezi žáky základních škol.	Aktivní spolupráce se základními školami a studenty.	Nedostatečný zájem žáků či škol.	Vytvoření informované a digitálně gramotné generace žáků.
Cíl projektu	Dosáhnout hlubšího porozumění a povědomí o kyberšikaně a právních důsledcích mezi	Vytvoření kvalitního interaktivního modelového rozhovoru.	Možný nezájem nebo rezervovanost některých škol se zapojit.	Zlepšení online chování a bezpečnosti žáků.

	žáky základních škol.			
Strategie dosažení	Implementace interaktivního rozhovoru a prezentace od policisty či sociálního pracovníka.	Aktivní zapojení žáků v interaktivním rozhovoru.	Zapojení ostýchavých jedinců.	Rozšíření znalostní báze mezi žáky o online rizicích.
Míra úspěšnosti	Počet žáků, kteří se zúčastnili projektu a počet základních škol, které se zapojily.	Zpětná vazba učitelů základních škol.	Neochota žáků či škol poskytnout zpětnou vazbu.	Lepší informovanost a snížení případů kyberšikany mezi žáky.
Dlouhodobá udržitelnost	Plán na inovaci materiálů a přístup k novým informacím v budoucnosti.	Pravidelná revize a aktualizace obsahu.	Změny v legislativě nebo technologickém vývoji.	Trvalý dopad na online bezpečnost mladých lidí.

Zdroj: Vlastní tvorba.

17 Závěr

Projekt na téma *Kyberšikany a právního povědomí*, zaměřený na žáky sedmých tříd základních škol, ukazuje **inovativní přístup** ke vzdělávání v této důležité oblasti. Díky interaktivním modelovým rozhovorům, vedeným sociálním pracovníkem a policistou, jsme vytvořili prostředí, kde je právní povědomí a digitální gramotnost pevně zakotvena v každodenním životě dětí, což jim umožňuje lépe pochopit dynamiku kyberšikany a její právní aspekty. Efektivní **spojení teoretických znalostí s praktickými dovednostmi** a cílené navrhování simulací rozhovorů odpovídajících reálným situacím připravuje děti na setkání s výzvami digitálního světa.

Významná byla spolupráce s policií a dalšími institucemi, která přispěla k **autenticitě a praktickému významu projektu** a zároveň umožnila **propojení akademických poznatků s praktickými zkušenostmi**. Tento projekt má trvalý pozitivní dopad na komunitu, zlepšuje právní povědomí mladých lidí a poskytuje jim nástroje pro efektivní čelení kyberšikaně.

Bylo dosaženo hlavního cíle – přizpůsobení a inovace projektu *Kyberšikana a právní povědomí* pro žáky základních škol v Přerově, čímž se projekt stal **atraktivnějším a srozumitelnějším**.

Další důležitý aspekt spočívá v rozpoznání **potenciálu projektu** pro širší uplatnění v sociální práci, což otevírá dveře pro jeho aplikaci v nízkoprahových zařízeních, dětských domovech a dalších institucích pracujících s dětmi a mládeží. Tento přístup nabízí **nové perspektivy a nástroje pro rozvoj preventivních strategií v sociální práci**, což je klíčové pro budoucí směřování a rozšiřování projektu.

Praktická část

Úvod

V moderní digitální době se stále více dětí a mládeže setkává s různými formami kyberšikany. Přestože technologický pokrok nám přináší mnoho výhod, přináší také řadu výzev, zejména v kontextu sociálního prostředí dětí a mládeže. Pro řadu mladých jedinců může být obtížné pochopit rozsah a důsledky svých online aktivit, což může vést k nevědomému zapojení do šikanování nebo stání se obětí šikanování (Kopecký a Krejčí, 2010).

Tato praktická část bakalářského projektu je navržena s cílem představit interaktivní rozhovor jako **efektivní a inovativní nástroj pro osvětu** v oblasti kyberšikany. Tento rozhovor má formu modelové situace, která simuluje různé scénáře a situace, s nimiž se mohou žáci setkat. Prostřednictvím tohoto rozhovoru zprostředkovaného sociálním pracovníkem a policistou se žáci nejen **učí o dopadech a důsledcích** kyberšikany, ale také o možných **strategiích řešení a prevenci**.

Cílem tohoto modelového nástroje je ukázat, jak může být tento přístup efektivní při výkladu problematiky spojené s kyberšikanou a právním povědomím.

Interaktivní rozhovor sociálního pracovníka

Modelový rozhovor č. 1: Změna chování kamaráda kvůli kyberšikaně.

Scénář:

Uvidíte svého dobrého kamaráda Jakuba, který se v poslední době straní více kolektivu, je smutný a často kontroluje svůj telefon. Všimnete si, že když si přečte zprávu na svém telefonu, má skoro slzy v očích.

Možnosti reakce na modelovou situaci:

- I. Půjdu k Jakubovi a zeptám se ho, co se děje: „Kámo, všiml jsem si, že se ti něco přihodilo. Chceš o tom mluvit?“
- II. Promluvím si o tom se učitelem nebo dospělým: „Mám pocit, že Jakub má problém. Možná by bylo dobré to někomu říct.“
- III. Nebudu si toho všimnout: „Každý má někdy špatné dny. Možná to není nic vážného.“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- I. Přijdu k Jakobovi a zeptám se ho, co se děje: „Skvělá reakce! Je důležité ukázat, že nám na našich přátelích záleží a že jsme tu pro ně, když nás potřebují.“
- II. Promluví si o tom se učitelem nebo dospělým: „Dobře, že chcete někomu dospělému říct, co jste si všimli. Někdy může být potřeba pomoc od dospělého, aby se situace vyřešila.“
- III. Nebudu si toho všimnout: „Rozumím tomu, že nemusíte vždy vědět, jak reagovat. Ale měli bychom vždy dbát na to, jak se naši kamarádi cítí. Ignorování může zhoršit situaci.“

Možnosti reakce na modelovou situaci I.:

- I.-A Nabídnout Jakobovi pomoc ve smyslu podpory: „Jsem tady pro tebe, klidně mi vše řekni, pokud chceš.“
- I.-B Navrhnout Jakobovi společné trávení času mimo školu: „Co kdybychom šli po škole na hřiště nebo do kina? Trochu odreagování ti může pomoci.“
- I.-C Navrhnout Jakobovi hledání profesionální pomoci: „Možná by bylo dobré mluvit o tom s někým, kdo ti může pomoci. Co třeba školní psycholog, školní sociální pracovník?“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- I.-A Nabídnout Jakobovi pomoc ve smyslu podpory: „To je skvělý přístup! Být tu pro kamaráda a poskytnout mu prostor ke sdílení může být velmi uklidňující.“
- I.-B Navrhnout Jakobovi společné trávení času mimo školu: „Dobrý nápad! Uvolnit se a strávit čas s kamarádem může být přesně to, co Jakub potřebuje.“
- I.-C Navrhnout Jakobovi hledání profesionální pomoci: „Důležité je nabídnout odbornou pomoc. Pokud je Jakub otevřený návrhu, může to být klíč k řešení jeho problému.“

Možnosti reakce na modelovou situaci II.:

- II.-A Nabídnout Jakobovi pomoc s konfrontací agresora: „Kámo, chceš, abych s tebou šel za tím člověkem a promluvil si s ním?“
- II.-B Zeptat se Jakuba na podrobnosti: „Můžeš mi říct, co se děje? Kdo tě šikaneje a jak?“
- II.-C Nabídnout Jakobovi, aby společně vyhledali odbornou pomoc: „Možná bys mohl mluvit s někým, kdo ti v tom může pomoci. Co třeba školní psycholog nebo poradce?“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- II.-A Nabídnout Jakobovi pomoc s konfrontací agresora: „To je statečný nápad! Je však důležité být opatrný a zvážit, jestli by konfrontace nepřinesla více problémů. Bezpečnost je na prvním místě.“

- II.-B Zeptat se Jakuba na podrobnosti: „Dobré rozhodnutí! Více informací o situaci může pomoci najít lepší řešení. Je však důležité respektovat Jakubovo soukromí a nepřetlačovat ho.“
- II.-C Nabídnout Jakobovi, aby společně vyhledali odbornou pomoc: „Skvělý nápad! Odborníci mají zkušenosti a nástroje, jak pomoci v takových situacích. Je dobré nabídnout Jakobovi tuto možnost.“

Možnosti reakce na modelovou situaci III.:

- III.-A Povídám si o tom s dalším spolužákem a zjistím, zda si toho všiml také. Přitom se ale můj komentář stane součástí školních drbů a situace se ještě více zkomplikuje pro Jakuba.
- III.-B Vezmu Jakubův telefon, když není u stolu, abych zjistil, co se děje.
- III.-C Zesměšním Jakuba před ostatními, protože si myslím, že je to jen nějaký hloupý nepodstatný problém: „Hele, Jakube, nebuď taková bačkora a přestaň se flákat.“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- III.-A Povídám si o tom s dalším spolužákem a zjistím, zda si toho všiml také. „Je důležité si uvědomit, že sdílení informací o druhém člověku může mít nečekané následky. Mohli bychom si myslet, že pomáháme, ale ve skutečnosti situaci zhoršujeme.“
- III.-B Vztít kamarádovi telefon? „Dívat se do cizího telefonu, je opravdu špatný nápad. Místo aby nám to pomohlo, může to našeho kamaráda ještě víc zranit. Když někdo má problém, měli bychom mu pomáhat, ne dělat věci horší.“
- III.-C Zesměšňování druhých a bagatelizování problému není správný způsob, jak pomoci. Může to jen zhoršit Jakubovy pocity a prohloubit jeho problém. Je důležité chovat se k druhým s empatií a pochopením.

Závěrečné slovo k modelovému rozhovoru sociálního pracovníka:

Všechny Vaše možnosti a reakce mají jedno společné – směřují k řešení situace a nabízejí pomoc Jakobovi. Je ale důležité si uvědomit, že ignorace nebo negativní přístup mohou Jakuba ještě více zranit a zhoršit jeho situaci. Nezáleží na tom, jakou konkrétní možnost si vyberete, důležité je, že se snažíte Jakobovi pomoci a podpořit ho v jeho těžkém období, a zároveň si uvědomujete důsledky vašich rozhodnutí.

Modelový rozhovor č. 2: Reakce na kyberšikanu.

Scénář:

Představte si, že spolužák z vaší třídy zveřejní na sociálních sítích manipulovanou fotografii, na které jste vy v kompromitující situaci. Mnoho vašich spolužáků se začne této fotografii smát a šířit dál.

Možnosti reakce na modelovou situaci:

- I. Chci se konfrontovat s tím, kdo fotografii zveřejnil: „Proč mi to udělal? Chtěl mi ublížit?“
- II. Informuji o tom učitele nebo rodiče: „Myslím, že tohle je vážný problém a potřebuji s ním pomoc.“
- III. Snažím se to ignorovat a doufám, že to rychle zmizí: „Je to jen blbost, lidi si brzy najdou něco jiného.“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- I. Konfrontace s tím, kdo fotografii zveřejnil: „Odvážné rozhodnutí! Konfrontace může někdy pomoci vyřešit konflikt, ale je důležité být při tom opatrný a nevystavovat se dalšímu nebezpečí, problém může eskalovat.“
- II. Informuji o tom učitele nebo rodiče: „Výborně! Hlášení šikany dospělému je často nejlepším krokem k jejímu ukončení.“
- III. Snažím se to ignorovat a doufám, že to rychle zmizí: „Rozumím, proč bys mohl chtít situaci ignorovat, ale kyberšikana může mít dlouhodobé následky. Je dobré hledat pomoc.“

Možnosti reakce na modelovou situaci I.:

- I.-A Nabízím dialog: „Rád bych si s tebou o tom promluvil. Proč jsi to udělal?“
- I.-B Žádám, aby fotku smazal: „Prosím, smaž tu fotku. Nikomu tím neprospěješ.“
- I.-C Vyjádřím své pocity: „Tím, co jsi udělal, jsi mi hodně ublížil.“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- I.-A Nabízím dialog: „Dobře, že chcete vyřešit situaci komunikací. Dialog může pomoci oběma stranám lépe porozumět tomu, co se stalo.“
- I.-B Žádám, aby fotku smazal: „Je dobré požádat o odstranění kompromitujícího obsahu. Vždy je však důležité dbát na svou bezpečnost.“
- I.-C Vyjádřím své pocity: „Je důležité, aby lidé věděli, jak se cítíte. Může to někdy vést k většímu pochopení.“

Možnosti reakce na modelovou situaci II.:

- II.-A Mluvím o tom s důvěryhodným dospělým: „Potřebuji si s někým promluvit. Můžeš mi poradit?“
- II.-B Informuji školního psychologa: „Myslím, že potřebuji pomoc od někoho, kdo má zkušenosti s takovými situacemi.“
- II.-C Zkusím to vyřešit sám: „Chci, aby mě lidi viděli silného.“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- II.-A Mluvím o tom s důvěryhodným dospělým: „Dobře, že hledáte podporu. Dospělý vám může poskytnout návod, jak dál postupovat.“
- II.-B Informuji školního psychologa: „Je dobré obrátit se na odborníka. Školní psycholog vám může nabídnout cenné rady a podporu.“
- II.-C Zkusím to vyřešit sám: „Je důležité se snažit řešit problémy, ale pamatujte na to, že není slabost hledat pomoc.“

Možnosti reakce na modelovou situaci III.:

- III.-A Povídám si s kamarády, kteří mě podporují: „Potřebuji někoho, kdo stojí při mně. Mohli byste mi pomoci?“
- III.-B Hledám online zdroje a rady, jak se vyrovnat s kyberšikanou: „Potřebuji rady, jak se s tím vyrovnat. Možná najdu něco na internetu.“
- III.-C Omezím svou přítomnost na sociálních sítích: „Možná by bylo lepší si dát od toho všeho na chvíli pauzu.“

Reakce sociálního pracovníka na možnosti:

- III.-A Povídám si s kamarády, kteří mě podporují: „Dobře! Přátelé mohou být skvělou oporou v těžkých chvílích. Je důležité mít někoho, kdo vám rozumí a stojí při vás.“
- III.-B Hledám online zdroje a rady, jak se vyrovnat s kyberšikanou: „Informace mohou být mocným nástrojem. Je dobré se dozvědět, jakým způsobem můžete řešit takové situace, ale opatrně vybírejte spolehlivé zdroje informací.“
- III.-C Omezím svou přítomnost na sociálních sítích: „Je to jeden ze způsobů, jak se chránit před další šikanou. Ale pamatujte, že to není trvalé řešení, a je důležité řešit příčinu problému.“

Závěrečné slovo k modelovému rozhovoru sociálního pracovníka:

Modelový rozhovor nám ukázal, jaký dopad může mít kyberšikana na život jednotlivce. Ačkoli reakce mohou být různé, je zásadní neskrývat se před problémem. Ignorování šikany často situaci zhoršuje (Černá, a další, 2013) . Je nezbytné hledat podporu a aktivně řešit vzniklé komplikace. Ať už jste obětí nebo svědkem, je naší povinností chránit a posilovat bezpečné digitální prostředí pro všechny.

Interaktivní rozhovor policisty

Kyberšikana je závažný problém současné doby. Je důležité si uvědomit, že pokud se stanete obětí kyberšikany, zvláště v situacích, kdy je vám vyhrožováno nebo jsou porušovány vaše práva, máte možnost obrátit se na Policii České republiky. Ta nejenže disponuje potřebnými nástroji, ale má také zákonná oprávnění k efektivnímu řešení takových situací.

Modelový rozhovor č. 3: Proces oznámení.

Scénář:

„Stali jste se obětí kyberšikany, kdy je vám opakovaně telefonicky přes SMS zprávy vyhrožováno fyzickým napadením z vám neznámého telefonního čísla.“

Jak takovéto oznámení můžeme na policii můžeme učinit?

Možnosti reakce na otázku:

- I. Zavoláním na tísňovou linku 158 policie České republiky.
- II. Osobně na oddělení policie České republiky.
- III. Písemně, například napsat email.

Reakce policisty na možnosti

- I. Ano, můžete zavolat na tísňovou linku 158, zejména pokud jde o naléhavou situaci nebo přímé ohrožení. Operátor vás provede dalším postupem a poskytne vám nezbytné instrukce.
- II. Osobní návštěva na oddělení policie je dobrým způsobem, jak podat oznámení. Můžete tam poskytnout všechny potřebné informace a důkazy a okamžitě diskutovat o vašem problému s odborníkem.
- III. I když je možné informovat policii písemně, například emailem, je důležité si uvědomit, že tato metoda nemusí být vždy nejrychlejším způsobem reakce. Pokud se rozhodnete

podat oznámení tímto způsobem, uveďte ve svém emailu co nejvíce podrobností a zejména pak kontakt, aby vás mohla policie oslovit.

Může mi v této situaci ještě někdo pomoci tuto situaci řešit?

- I. To, co se mi stalo, budu řešit s dospělou osobou například rodiči a následně to nahlásíme společně policii České republiky.
- II. Nebudu to řešit. Myslím si, že když to nebudu řešit, třeba se nic nestane. Mám obavy, co si ostatní řeknou.

Reakce policisty na možnosti:

- I. Správné rozhodnutí. V případě vážných hrozeb je důležité obrátit se na policii, která má potřebné prostředky k prošetření toho, co se vám stalo. A v takovýchto případech je důležité informovat například rodiče, kteří vám poskytnou podporu.
- II. Rozumím, že můžete cítit strach nebo stydět se. Ale kyberšikana je vážný problém a ignorování ho nemusí být nejlepším řešením. Pokud máte obavy, je důležité se obrátit na někoho, kdo vám může pomoci, ať už je to dospělý nebo policie.

Možnosti reakce na modelovou situaci I.:

- I.-A Při oznámení řeknu vše, co vím. Budu říkat pravdu a odpovídat na dotazy policisty.
- I.-B Neřeknu vše, jak se stalo. Budu si vymýšlet a záměrně sdělovat nepravdivé skutečnosti.

Reakce policisty na možnost I:

- I.-A Vždy je důležité uvést vše podle pravdy, i kdyby to bylo pro vás nepříjemné. Uvést skutečnosti tak, jak se staly, je důležité pro další šetření a objasnění toho, co se stalo.
- I.-B Záměrné uvádění nepravdivých skutečností může zkomplikovat šetření a v konečném důsledku vám i ublížit. Pokud jste obětí trestného činu, je v zájmu všech postarat se o to, aby viník byl spravedlivě potrestán.

Myslíte si, že je důležité poskytnout policii důkazy o tom, co se mi stalo?

- I. Ano, je to důležité.
- II. Ne, policie si vystačí s informacemi, které jí poskytnu.

Reakce policisty na možnosti:

- I. Ano, je to velmi důležité. Poskytnutím důkazů, jako jsou screenshoty zpráv, záznamy hovorů nebo jiné relevantní informace, můžete pomoci rychleji a efektivněji vyšetřit váš případ. Důkazy hrají klíčovou roli při identifikaci a postihování pachatelů.
- II. Ačkoli je možné podat oznámení bez důkazů, může to ztížit vyšetřování. Je pravda, že policie má různé způsoby, jak získávat informace, ale konkrétní důkazy z vaší strany mohou být neocenitelné při určování totožnosti a postihování pachatele.

Závěrečné slovo k modelovému rozhovoru policisty:

Policisté jsou profesionálové a řídí se kodexem, který je založen na úctě a respektu (Policie ČR, 2023c). Proto každé vaše oznámení je bráno se vši vážností a důvěrou a vždy vám bude poskytnuta nejlepší možná pomoc v dané situaci.

Modelový rozhovor č. 4: Šetření policií České republiky

Následně jako policista po zjištění prvotních informací začnete pátrat, kdo by mohl být tím neznámým pachatelem, který opakovaně přes telefon zasílá SMS zprávy s fyzickými výhružkami.

Jaký postup zvolíte?

- I. Budeme zjišťovat, s kým se například poškozený (osoba, které jsou zasílány SMS s výhružkami) v poslední době pohádal nebo s kým řeší nějaké problémy.
- II. Budeme pátrat, komu patří telefonní číslo, ze kterého jsou zasílány SMS zprávy s výhružkami.
- III. Zkusím zavolat na telefonní číslo, ze kterého jsou zasílány SMS zprávy s výhružkami.

Reakce policisty na možnosti:

- I. Ano, ve většině případů je pachatelem někdo z blízkého okolí oběti. Nesmíme však vyloučit možnost, že se může jednat o cizího člověka. Je důležité pátrat obezřetně, aby se oběť necítila ještě více ohrožena.
- II. Správně, prověřením telefonního čísla v různých policii dostupných databázích můžeme přijít na to, kdo telefonní číslo vlastní.
- III. Opatrně. V tomto případě je potřeba být obezřetný a tuto možnost zvážit. Existuje riziko, že pachatel rozpozná, že oběť požádala o pomoc například policii či někoho blízkého a může tak eskalovat své výhružky.

Myslíte si, že náš pachatel je v kyberprostoru anonymní?

- I. Ano, mnoho lidí se schovává za anonymní profily a jsou tak nedohledatelní.
- II. Ne, každý je dohledatelný,

Reakce policisty na možnosti:

- I. Máte pravdu, mnoho pachatelů se domnívá, že jsou v digitálním prostředí úplně anonymní. Ale i když může být obtížnější je identifikovat, neznamená to, že je to nemožné.
- II. Správně. Mnoho pachatelů se mylně domnívá, že jsou v kyberprostoru zcela anonymní. Policie disponuje nástroji, které pomohou odhalit totožnost pachatele. Každá komunikace zanechá digitální stopu.

A protože jste šikovní policisté a podle stop, které pachatel za sebou zanechal, zjistili jste jeho totožnost. Co jako policisté uděláte?

- I. Pozveme si ho na výslech.
- II. Chytíme ho a zavřeme ho.

Reakce policisty na možnosti:

- I. Ano, standardním postupem je pozvat podezřelého pachatele na výslech. Během výslechu může dotyčný vysvětlit svou stranu příběhu a my můžeme zjistit více o okolnostech incidentu. Pokud je pachatelem dítě, pak musíme informovat rodiče a výslech je prováděn za přítomnosti pracovníka Odboru sociálně právní ochrany dětí a mládeže.
- II. I když policie má možnost zadržet podezřelého, tak o tom, zda bude pachatel uvězněn a nějak potrestán, závisí na konkrétních důkazech a na soudu. Úkolem policie je prověřit a shromáždit důkazy v prověřované věci, kdy následně o vině a trestu rozhoduje soud nebo příslušný správní orgán.

Závěrečné slovo k modelovému rozhovoru policisty:

Je důležité si uvědomit, že při vyšetřování musí policie postupovat systematicky a pečlivě a každá z možností může vést nějakým způsobem ke zjištění totožnosti pachatele.

Modelový rozhovor č. 5: Právní pojmy.

Zákony České republiky vytvářejí rámec, který nám pomáhá rozlišovat mezi správným a špatným jednáním. V našem společenském uspořádání je důležité rozpoznávat různé typy

špatného chování a jejich důsledky. Právní systém, který máme, rozděluje tato jednání do několika kategorií, a to v závislosti na závažnosti a důsledcích.

Otázka I:

„Žáci, povídali jsme si o tom, že někdo udělal něco špatného (agresor) vůči druhému (oběť). Pokuste se vyjádřit, jak můžeme takovéto špatné jednání kvalifikovat v rámci našeho právního státu?“

Možnosti reakce na otázku I s vysvětlením:

- A. Přestupek: „Je to, když někdo udělá něco špatného, ale není to tak závažné. Například, když někoho neslušně pomlouváte v komentářích na sociálních sítích, ale to nemá takový dopad na oběť či komunitu.“
- B. Trestný čin: „Je to velmi závažné špatné jednání, které má hlubší dopad na oběť. Například, když někdo úmyslně šíří soukromé informace, fotografie nebo videa bez svolení, což může mít trvalé následky pro oběť a vede k jejímu ponižování na veřejnosti.“
- C. Jiné právně sankcionované chování: „Někdy uděláme něco špatného, co není přestupek ani trestný čin, ale stále za to můžeme dostat trest. Například, když si vytvoříme falešný profil na sociální síti s cílem obtěžovat někoho, aniž bychom překročili hranice trestného činu.“

Otázka II:

„Jak myslíte, že se liší následky špatného jednání v online prostředí pro děti (do 15 let), mladistvé (15-18 let) a dospělé (nad 18 let) v České republice?“

Možnosti reakce na otázku II s vysvětlením:

Děti (do 15 let):

- A. Výchovné opatření: „V případě špatného chování dítěte může být doporučeno výchovné opatření, například poradenství nebo terapie.“
- B. Zákaz činnosti na sociální síti: „Dítě může být dočasně nebo trvale zablokováno na dané platformě.“
- C. Odpovědnost rodičů: „Rodiče mohou nést částečnou nebo plnou odpovědnost za chování svého dítěte, včetně možného finančního postihu.“

Mladiství (15-18 let):

- A. Výchovná opatření: „Mladistvý může být podroben výchovným opatřením, což může zahrnovat terapeutické sezení, sociálně-právní ochranu nebo jiné formy intervence.“
- B. Omezený trest: „V případě trestného činu může mladistvý dostat omezený trest v porovnání s dospělými, například probaci místo vězení.“
- C. Zákaz činnosti na sociální síti: „Mladistvý může být dočasně nebo trvale zablokován na dané platformě.“

Dospělý (nad 18 let):

- A. Plná trestní odpovědnost: „Dospělí nesou plnou trestní odpovědnost za své činy a mohou být odsouzeni podle zákona. Například peněžitý trest nebo v závažných věcech i odnětí svobody.“
- B. Odebrání účtu nebo zákaz činnosti na sociální síti: „Dospělý může být trvale zablokován na platformě nebo mu může být odebrán účet.“

Otázka III:

„Žáci, pokud sdílíte například kompromitující fotku, kterou na internet vložil váš kamarád, myslíte si, že se tím dopouštíte protiprávního jednání?“

Možnosti reakce na otázku III s vysvětlením:

- A. Ano, dopouštím se protiprávního jednání tím, že dál fotku sdílím. Například napomáhám šíření škodlivého obsahu a poškozují práva dotčené osoby, či v závislosti na obsahu fotky můžu čelit i trestnímu stíhání.
- B. Ne, nedopouštím se protiprávního jednání, já jsem přece kompromitující fotku na internet nedal. To je špatně, protože i když kompromitující fotku nahrál někdo jiný, neznamená to, že nemám právní odpovědnost, když kompromitující fotografii sdílím dál. Sdílením takového obsahu se můžu podílet na jeho šíření a mohou mě postihnout právní důsledky stejně, jako osobu, která fotku původně zveřejnila.

Otázka IV:

„Co si myslíte, že by měla dělat osoba, která se stane obětí kyberšikany? Jaké jsou dvě základní možnosti, které má oběť v rámci právního systému, aby se bránila proti šikanujícímu chování online? “

Možnosti reakce na otázku IV.:

- A. Obrátit se na policii České republiky.

B. Obrátit se na správce platformy k zabránění šíření škodlivého obsahu.

Otázka V:

„Co si myslíte, jaké má Policie České republiky zákonné oprávnění k tomu, aby zamezila či odhalila kyberšikanu.“

Možnosti reakce na otázku V.:

- A. Vyšetřování a zajištění důkazů: Policie má právo vyšetřovat případy kyberšikan, což může zahrnovat zajištění elektronických důkazů, jako jsou zprávy, fotografie nebo videozáznamy apod.
- B. Spolupráce s poskytovateli internetových služeb: V případě potřeby může policie spolupracovat s poskytovateli internetových služeb, aby získala informace nezbytné pro vyšetření.

Závěrečné slovo k modelovému rozhovoru policisty:

Trestní právo České republiky nezná pojem kyberšikana, ale uznává ho v různých jeho formách. Poskytuje obětem nástroje a zdroje, jak se bránit. Je důležité vědět, jak rozpoznat šikanující chování a jak reagovat, když se s ním setkáme, ať už jako oběti nebo svědkové. Společnou snahou a vzájemným respektováním můžeme přispět k vytvoření online prostředí, ve kterém se všichni cítíme bezpečně.

Příloha 1: Vyhodnocení preventivního programu žáky.

- 1. Jak se ti líbila dnešní prezentace?**
  - Nelíbila
  - Neutrální
  - Líbila
- 2. Byla prezentace srozumitelná?**
  - Nesrozumitelná
  - Středně srozumitelná
  - Velmi srozumitelná
- 3. Dozvěděl/a jsi se něco nového o kyberšikaně?**
  - Ne
  - Nejsem si jistý/á
  - Ano
- 4. Cítíš se teď lépe připraven/á na situace kyberšikany?**
  - Ne
  - Trochu
  - Ano
- 5. Jak se ti líbil interaktivní rozhovor během prezentace?**
  - Nelíbil se mi
  - Byl středně dobrý
  - Velmi se mi líbil
- 6. Pomohl ti interaktivní rozhovor lépe porozumět tématu kyberšikany?**
  - Nepomohl
  - Trochu pomohl
  - Velmi pomohl
- 7. Měl/a jsi chuť se zapojit do interaktivního rozhovoru??**
  - Nechtěl/a jsem se zapojit
  - Zvažoval/a jsem se zapojit
  - Zapojil/a jsem se
- 8. Máš nějaké návrhy na zlepšení prezentace nebo interaktivního rozhovoru?**

Příloha 2: Vyhodnocení preventivního programu lektorem.

- 1. Název školy, kde byl program vykonán.**

- 2. Datum.**

- 3. Třída, v jaké byl program vykonán.**

- 4. Počet žáků.**

- 5. Jaká byla úroveň znalostí u dětí.**
  - Nulová
  - Mírné povědomí
  - Dobrá
  - Věděly hodně
  - Vynikající

- 6. Chování dětí během programu.**
  - Problémové
  - Dobré
  - Bezproblémové

- 7. Spolupráce dětí s lektorem (přednášejícím).**
  - Nezapojovaly se vůbec
  - Mírná ochota spolupracovat
  - Průměrná spolupráce
  - Zvýšená ochota spolupráce
  - Výborná spolupráce

- 8. Domníváte se, že se povědomí dětí po vykonaném programu k danému tématu zvýšilo?**
  - Nezvýšilo
  - Spíše nezvýšilo
  - Nejsem si jistý
  - Spíše zvýšilo
  - Zvýšilo

Bibliografie

AGASTON W. Patricia, Robin KOWALSKI a Susane LIMBER, 2007. Students' Perspectives on Cyber Bullying. *Journal of Adolescent Health*. 41, 59-60.

ALPATEAM, 2023. Alpateam. Online. Dostupné z: <https://www.alpateam.cz/>. [citováno: 2023-09-28].

BETTER INTERNET FOR KIDS, 2023. Creating a safer and better internet for children and young people. Online. Dostupné z: <https://www.betterinternetforkids.eu>. [citováno: 2023-09-28].

CISA, 2023. Cybersecurity & Infrastructure Security Agency. Online. Dostupné z: <https://www.cisa.gov/topics/cybersecurity-best-practices>. [citováno: 2023-09-28].

COUNCIL OF EUROPE, 2001. ETS 185 – Convencion of Cybercrime. Online. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680081561>. [citováno: 2023-09-19].

ČERNÁ, Alena, a kol. 2013. *Kyberšikana Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-8846-3.

ČESKO, 2009b. § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 1. 7. 2023. *Zákony pro lidi.cz*. AION CS. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p13-1>. [citováno: 2023-10-13].

ČESKO, 2008c. § 17 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky - znění od 28. 6. 2022. *Zákony pro lidi.cz*. AION CS. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273#p17>. [citováno: 2023-10-06].

ČESKO, 2016d. § 5 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich - znění od 1.2.2022. *Zákony pro lidi.cz*. AION CS. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250#5-1>. [citováno: 2023-10-13].

ČESKO, 1993a. Čl. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky - znění od 1. 10. 2021. *Zákony pro lidi.cz*. AION CS. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2#c11>. [citováno: 2023-09-20].

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM, 2023. Pomáháme dětem a jejich rodinám. Online. Dostupné z: <https://ditekrize.cz>. [citováno: 2023-09-28].

E-BEZPEČÍ, 2022. Informace o projektu. Online. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>. [citováno: 2023-09-23].

ETICKÝ KODEX, 2023. Informační systém Masarikovy univerzity. Online. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/phil/podzim2017/PBSNJA4/um/Etický_kodex_socialních_pracovníků_C_R.pdf. [staženo: 2023-09-24].

EUROPOL, 2023. European Cybercrime Centre - EC3. Online. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>. [citováno: 2023-08-19].

FBI, 2023. Cyber crime. Online. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/investigate/cyber>. [citováno: 2023-09-28].

FISCHER, Ondřej a Jakub JINEK, 2013. Etika sociální práce. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

HINDUJA, Sammer a Justin W. PATCHIN, 2008. Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant Behavior*. 29-156.

JANEBOVÁ, Radka. 2014. Teorie a metody sociální práce - reflexivní přístup. Hradec Králové : Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-374-1.

JANKTO, David, 2023. (Ne)dohledatelnost a anonymita na internetu. Online. Dostupné z: <https://www.itnetwork.cz/bezpecnost/bezpecnost-kyberprostoru-a-anonymita-na-internetu>. [citováno: 2023-09-24].

JELÍNEK, Jiří a kol., 2010. Trestní právo hmotné. Praha: Leges s.r.o. ISBN 978-80-87212-49-3.

JURKOVÁ, Kristýna, 2010. Metodika k prevenci a řešení kyberšikany. Online. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2017/SP4MK_S4c1/Methodika_k_prevenci_a_reseni_kybersikany.pdf. [staženo: 2023-09-26].

KAPPL, Miroslav a Jiří KUČÍREK, 2013. Vedení rozhovoru. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

KAVALÍR, Aleš a další, 2009. Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň : Člověk v tísni, o.p.s., Statutární město Plzeň. ISBN 978-80-86961-78-1.

- KOLÁŘ, Michal, 2011. Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-871-5.
- KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ, 2010. Rizika virtuální komunikace (příručka pro učitele a rodiče). Olomouc: Net university, s.r.o. ISBN 978-80-254-7866-0.
- KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ, 2015. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4868-9.
- KREBS, Vojtěch a další, 2015. Sociální politika. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-921-2.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 1993. Povídej - naslouchám. Praha: Návrat. ISBN 80-85495-18-X.
- MACEK, Petr a Eva BERANOVÁ, 2013. Teorie adolescence. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.
- MATOUŠEK, Oldřich, 2001. Základy sociální práce. Praha: Portál. ISBN 80-7178-473-7.
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. Prevence kriminality. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>. [citováno: 2023-10-05].
- MP Přerov, 2022. Preventivní skupina města Přerova. Online. Dostupné z: <https://www.mpprerov.eu/cs/pro-verejnost/prevence/preventivni-skupina-mesta-prerova.html#:~:text=Jej%C3%ADm%20c%C3%ADlem%20je%20vz%C3%A1jemn%C3%A1%20spolupr%C3%A1ce%20informovanost%20%20koordinace.%20Tato,a%20stala%20se%20ned%C3%ADlnou%20sou%C4%8D%C3%A>. [citováno: 2023-10-03].
- MŠMT, 2019. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže. Online. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf. [staženo: 2023-10-05].
- MZČR, 2020. Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030. Online. Dostupné z: <https://zdravi2030.mzcr.cz/zdravi-2030-strategicky-ramec.pdf>. [staženo: 2023-10-06].

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. Rizikové chování. Online. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/kategorie/detail/kazenske-problemy?activate=metodika-a-aktivity>. [citováno: 2023-09-28].

NÁRODNÍ ÚŘAD PRO KYBERNETICKOU BEZPEČNOST, 2023. Kybernetická bezpečnost. Online. Dostupné z: <https://nukib.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/>. [citováno: 2023-09-28].

NAVRÁTIL, Pavel, 2001. Teorie a metody sociální práce. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-903070-0-0.

NAVRÁTIL, PAVEL, 2000. Úvod do teorií a metod sociální práce. Brno: Marek Zeman, 2000.

NCA, 2023. Cyber crime. Online. Dostupné z: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/crime-threats/cyber-crime>. [citováno: 2023-09-28].

NEDĚLNÍKOVÁ, Dana, 2013. Sociální práce s jedinci ve skupinách. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

PANAČEK, Michal a Eva ŽIAKOVÁ, 2014. Kyberšikana – závažný sociálně patologický jev v současné populaci dospívajících v České republice a na Slovensku. Online. Sociální práce. 14(1). 79-97. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/wp-content/uploads/2020/11/2014-1.pdf>. [staženo: 2023-10-17].

POLICIE ČR, 2023c. Etický kodex Policie České republiky. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>. [citováno: 2023-07-27].

POLICIE ČR, 2023b. Kyberkriminalita. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>. [citováno: 2023-09-27].

POLICIE ČR, 2022d. Policejní preventisté. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policejni-preventiste.aspx>. [citováno: 2023-10-06].

POLICIE ČR, 2023a. Prevence - Kyberšikana. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-kybersikana.aspx#:~:text=Jak%20se%20chr%C3%A1nit%20p%C5%99ed%20kyber%C5%A1ikanou%3F%20Nebu%C4%8Fte%20p%C5%99ehnan%C4%9B%20d%C5%AFv%C4%9B%C5%99iv%C3%AD%2C,se%20s%20pravidly%20slu%C5%BEeb%20internetu%20a%20GSM%20s%C3%A>. [citováno: 2023-10-23].

POLICIE ČR, 2019d. Preventivní projekt Tvoje cesta onlinem. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-projekt-tvoje-cesta-onlinem.aspx>. [citováno: 2023-10-28].

PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE, 2023. Kyberkriminalita. Online. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/kyberkriminalita/projekty-prevence-kyberkriminality/>. [citováno: 2023-11-01].

PRICE, Megan a John DALGLEISH, 2010. Cyberbullying: Experiences, Impacts and Coping Strategies as Described by Australian Young People. *Youth Studies Australia*. 29(2). 51–59.

PŘEROV STATUTÁRNÍ MĚSTO, 2023. Pracovní skupina primární prevence. Online. Dostupné z: <https://www.prerov.eu/cs/magistrat/socialni-oblast-a-zdravotnictvi/socialni-prevence/pracovni-skupina-primarni-prevence/>. [citováno: 2023-10-23].

SMUTEK, Martin, 2013. Systémová teorie. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

ŠMAHAJ, Jan, 2014. *Kyberšikana jako společenský problém*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4227-3.

UK SAFER INTERNET CENTER, 2023. Helping children and young people stay safe online. Online. Dostupné z: <https://saferinternet.org.uk/>. [citováno: 2023-09-28].

VÁLKOVÁ, Helena, 2013. Kriminologické teorie. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

VLÁDA ČR, 2009. Výsledky jednání vlády 18. března 2019. Online. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-zpravy/vysledky-jednani-vlady-18--brezna-2019-172570/>. [citováno: 2023-10-05].

VODÁČKOVÁ, Daniela, 2013. Kizová intervence. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

ZAKOUŘILOVÁ, Eva, 2013. Aktivní naslouchání. In: MATOUŠEK Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet žáků v sedmé třídě ZŠ.	36
Tabulka 2: Přehled činnosti.	37
Tabulka 3: Management rizik.....	45
Tabulka 4: Rozpis návštěv ve školním roce	50
Tabulka 5: Časový rámec bloku	51
Tabulka 6: Logframe projektu.....	53

Seznam příloh

Příloha 1: Vyhodnocení preventivního programu žáky.	68
Příloha 2: Vyhodnocení preventivního programu lektorem.	69

Seznam obrázků

Obrázek 1: Diagram plánu setkání.	49
--	----